

Kõrgem Kunstikool Pallas
Tekstiiliosakond

Rõivad, mis räägivad mälestusi
Lõputöö

Kristiina Saaron
Juhendaja: prof. Aet Ollisaar

Tartu 2023

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
RÕIVAD JA NENDE LOOD	6
1.1 Mida rõivad räägiksid? Eesti moedisainerite lood.....	6
1.2 Üldine taust	7
1.3 2000. aastate rõivastus läbi kahe põlvkonna.....	9
1.4 2000. aastate rõivastus läbi lapsesilmade.....	15
2.ISIKLIKE LUGUDE KASUTAMINE DISAINIPROTSESSIS	19
2.1 Minu vanaisa.....	19
2.2 Vanaisa riidekapp	21
2.3 Loost rõivani	24
3. MOEKOLLEKTSIOONI PROTSESS	27
3.1 Terminoloogia.....	28
3.2 Põllumaa lugu	29
3.3 Autosõidud.....	36
3.4 Kaardimängud.....	46
3.5 Järeldused süsteemi kasutamisest	52
KOKKUVÕTE	54
SUMMARY	55
KASUTATUD KIRJANDUS.....	58
LISAD	60
Lisa 1. Intervjuu emaga.	60
Lisa 2. Intervjuu õega.	64
Lisa 3. Tööprotsess kollektsiooni loomise süsteemi väljatöötamiseks.....	68
Lisa 4. Siiditrükk mantli seljaosale.....	69
Lisa 5. Masintikkimine. Katsetused erinevate kirjastiilidega.	70
Lisa 6. Põllumaaloo mantel. Eest- ja tagantvaade.	71
Lisa 7. Foto disaini protsessist.....	73
Lisa 8. Triiksärgile teise kanga drapeerimine.....	74

Lisa 9. Autosõidu loo komplekt. Eest- ja tagantvaade. Kott	75
.....	77
Lisa 10. Foto disaini süsteemi loomisest.	78
Lisa 11. Kaardimängu loo komplekt. Eest- ja tagantvaade.	79

SISSEJUHATUS

Lugude jutustamine on mulle alati meeldinud. Nelja õpinguaasta jooksul olen sageli kasutanud oma disainiprotsessis lugusid. Tänu sellele olen avastanud endas uusi külgi ja väljendusviise, nii erinevaid tehnikaid kui materjale. Seni polnud ma veel enda jaoks sobivat lahendust, mis aitaks sõnumit selgemalt mõtestada ja vaatajani viia. Loo või sõnumi edastamine vaatajale on minu jaoks oluline, kuna tunnen, et selle esitamine aitab luua vaatajaga parema kontakti.

Lõputöö teema valik sai alguse minu suurest huvist õppida ennast disainimisel paremini väljendama ja töötada loomeprotsessis isiklike lugudega senisest teadlikumalt.

Töö üheks eesmärgiks on luua enda jaoks toimiv süsteem, mida saaksin edaspidi oma töös kasutada. Keskendun töös mälestustele oma vanaisast Harri Saaronist, sest ta oli minu jaoks väga oluline inimene ja meil oli koos. Tunnen, et on õige aeg, sest kuna osa mälestustest hakkab juba ununema, annab töö võimaluse mõned lood kirja panna ja neid uuesti meenutada. Olen valmis sellesse teemasse süvenema ja oma neid mälestusi jagama, kasutades töös nii enda kui ka oma suguvõsa mälestusi. Valisin täpsemaks analüüsiks kolm lugu, millest oma töös lähemalt räägin: põllumaa lugu, autosõidu lugu ja kaardimängude lugu. Keskendun töös 2000. aastatele, sest just sellel perioodil puutusin oma vanaisaga tihedalt kokku.

Esimeses peatükis toon näiteid Eesti disaineritelt, kes on disainiprotsessis kasutanud meenutusi oma lapsepõlvest ja lugusid oma lähedastest. Teen kokkuvõtte oma ema ja õega tehtud intervjuudest ning oma mälestustest 2000. aastate rõivastuse kohta.

Teises peatükis räägin lähemalt oma vanaisast Harri Saaronist. Samuti selgitan süsteemi, mida olen kasutanud oma lõputöö tegemisel.

Kolmandas peatükis kirjeldan etappide kaupa kolme loo põhjal teostatud kollektsiooni loomise protsessi.

Kõik lõputöös kasutatud fotod on autorifotod, kui ei ole mainitud teisiti.

RÕIVAD JA NENDE LOOD

Selles peatükis toon näiteid Eesti moedisainerite loomingust, mille puhul kollektsiooni või rõivabränd idee on inspireeritud lähedastest inimestest. Samuti analüüsin oma ema ja õega tehtud intervjuusid ja oma mälestusi 2000. aastate moest Valgas.

1.1 Mida rõivad räägiksid? Eesti moedisainerite lood.

Lapsepõlv on mõjutanud meid kõiki väga erinevalt. Sageli kaasame isiklike lugusid ja meenutusi oma lapsepõlvest ka disainiprotsessi, kuigi alati seda infot oma töödele ei lisa. Ka Eestis tegutsevate moedisainerite kollektsioonidest leiab isiklikel lugudel põhinevaid näiteid. Järgnevalt toon mõned näited erinevate autorite loomingust.

2002. aastal valmis Eesti Kunstiakadeemia bakalaureusetöona Catlin Kaljuste ja Agne Talu kollektsioon “Eesti maakohad”. Kolleksioon on inspireeritud lihtsast elust ja maapiirkondades tegutsevatest käsitöömeistritest ning nende loomingust. Kaljuste ja Talu on kollektsiooni lisanud õnnelikku lapsepõlve hõngu, argiste ja looduslähedaste materjalide kui ka kolhoosiaega meenutavatele pitside ja aplikatsioonidega.¹

Eestis tegutsev rõivabränd Ellen Richard hoolib oma jalajäljest ja disainib rõivaid, mille järele on igapäevaselt vajadus. Rõivabränd võib kirjeldada kui modernset, julget ja tulevikku suunatud tootebränd. Rõivabränd Ellen Richard asutas tänane peadisainer Kristi Pärn peale Eesti Kunstiakadeemia moestilistika osakonna lõpetamist 2017. aastal. Rõivabrändi nimi Ellen Richard koosneb Kristi Pärna vanavanemate nimedest. Juba väikese tüdrukuna õppis Kristi vanaema Elleni masina kõrval õmblemist ja tutvus erinevate materjalidega. Teda inspireeris lapsepõlves saadud kogemus, kuidas vanaema Ellen valmistas oma riideid ise ja leidis nutikaid lahendusi, et vanast uus valmistada. Meesterõivaste disainer Hannes Rüütel lõi 2019. aastal kollektsiooni nimega “OIU”. Kolleksiooni loomisel sai disainer inspiratsiooni vanavanemate maakodust. Rüütel kirjeldab vanavanemate maakodu kui

---

¹ Unt. V, Ahven. M, Kaljuste. C, Ratask. A & Hint. M. (2012). Eesti maakoad- Rmt: Hula. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda, lk 33-49.

maagilist müstilise rahu ja vaikuse paika. “OIU” kollektsioon on inspireeritud õdedevendade mälestustest Oiul veedetud lapsepõlvest. Rüütel on kirjeldanud, et tegu on kohaga, kus ajal oli ja on praegugi teistsugune tähendus.²

Katre Arula lõi 2021.aastal kollektsiooni nimega “New.Uus”. Kolleksioonis on kasutatud taaskasutust, tema suur taaskasutuse huvi on pärit emalt, kellele meeldib väga taaskasutus. Tema ema tegi palju vanadest rõivastest uusi, sest Nõukogude ajal polnud midagi saada. Ema kasutas vanaema riideid ja õmbles neist Katrele uued riided. Arula kasutab enamasti mööblivabriku jääke, millest valmistab käekotte ja seljakotte.³

Mariliis Niine bränd Waterproof Knitwear valmistab innovaatilisi veekindlaid kudumeid. Peamiselt on kudumid loodud lambavillast ja villajääkidest. Waterproof Knitwear tootemargi esikkollektsioon kannab nime “ÕILE”, mis on inspireeritud Mariliisi vanaema Õile poolt 1950. aastatel Sindi kudumisvabrikus loodud kudumite mustritest ja tekstuuridest.⁴

1.2 Üldine taust

Minu perekonna liikmed on ema, isa ja õde. Elasime 2000. aastate alguses Valgas. Valga linn asub Lõuna-Eesti Läti piiril. Valga pindala on 16,54 ruutkilomeetrit. Piirilinnas on eestlaste kõrval elanud ka palju teisi rahvusi; lätlased, sakslased, juudid ja venelased.

Piirkond, kus elasime on meie pere moe-eelistusi ja otsuseid kindlasti palju mõjutanud. Kahjuks ei leidnud me oma kodukohast kunagi kõiki pereliikmete vajalikke riideid, seetõttu tuli meil sageli sõita kaugemale: Tartusse või Riiga. Need olid pere ühised poodlemispäevad, mis olid küll vahelduseks toredad, aga lapsena olid need väga kurnavad ja väsitavad päevad.

---

² Portail. Oiu-oiu, kollektsioon “OIU”, 18. juuli 2019. [WWW] <https://portail.ee/oiu-oiu-kollektsioon-oiu/>. 03.05.2023.

³ Arula, T. (2022). Miks valmis kollektsioon “New.Uus” 2021?. Katrearula 11, november, [WWW] <https://katrearula.com/miks-valmis-kollektsioon-new-uus-2021/>. 10.05.2023.

⁴ EKA. Mariliis Niine “ÕILE”, 2020. [WWW] <https://www.artun.ee/erki-moeshow/kollektsioonid-2020/kollektsioon-9/>. 10.05.2023.

Valgas oli vähesel määral ka tekstiilitööstust. 1998.aastal loodi Valka Sangari tootmisüksus, et toota moodsamat teksakangast, tehti koostööd ka mitme Skandinaavia äripartneriga.⁵

2000. aastal vähenes Valga linna elanike arv 3399 võrra, mille põhjustas teiste rahvuste lahkumine ja töökohtade arvu vähenemine Valga raudteeasutuses. Valgas oli 2003. aasta alguses registreeritud 26 tööstusettevõtet, millest üheksa olid õmblus-, kaheksa mööbli- ja puidutööstus-, viis metallitöötlemis-, kolm toiduainetööstusettevõtet ja üks jalatsitööstusettevõte. 2009. aastal oli õmblustööstusest tähtsal kohal Aclima Baltic AS, kus valmistati Norra toodetud tekstiilmaterjalist Aclima kaubamärgi all peamiselt sooja aluspesu ja OÜ Moon, kus valmistatakse susse ja tehakse allhanke töid teistele jalatsivabrikutele. 2007.aastast kuulus AS Sangar Valga Vabrik Soome firmale M.A.S.I. Company ning selle uus ärinimi on AS M.A.S.I, milles valmistati pealisrõivad.⁶

Valgas polnud väga palju rõivapoodi. Kesklinnas asus kauplus nimega AG, kust sai riideid nii endale kui ka lastele, seal oli erineva hinnaklassiga rõivad, leidis ka kvaliteetsete brändide riideid. Teine suurem pood, kust sai riideid osta, oli Tõrva Tarbijate Ühistu kaubanduskeskus. 2000. aastate alguses hakkasid Valka tekkima ka taaskasutuspoed. Üldiselt võis 2000. aastatel märgata erinevusi ka selles, kuidas riietuti erinevates linnades - Tartus ja Tallinnas näiteks riietuti soliidsemalt kui Valgas. Nüüdseks on üleüldiselt riietumine muutunud vabamaks ja valikud ühtlasemaks, käiakse rohkem ringi ja kasutatakse veebipoodlemise teenuseid.

Piirkond on meie meie valikuid ja otsuseid kindlasti palju mõjutanud. Kahjuks ei leidnud me oma kodukohast kõiki vajaminevaid riideid, seetõttu tuli meil sageli sõita kaugemale: Tartusse või Riiga. Tegime perega poodlemispäevi, mis olid küll vahelduseks toredad, aga lapsena olid need väga kurnavad ja väsitavad päevad. Tavaliselt oli meil eelnevalt koostatud

---

⁵ Ojavee, A, Pupart, P (2019). Eesti moe 100 aastat. Rosen, P. Tallinn: AS Printon, lk 173.

⁶ Eesti Entsüklopeedia. [WWW] <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/valga1>. 11.05.2023.

nimekiri, mida kellelgi vaja on. Poodlemispäevi tegime vastavalt vajadusele, aga üldiselt üks kord kuus. Peamised riiete valiku otsused tegi ema, muidugi said lapsed ka ise valida, aga ema vaatas üle kvaliteedi ja hinna. Kasvamisperioodil olid laste igapäevased riided pigem odavamad, sest nende kasutusaeg oli lühike. Pidulike ürituste jaoks vaadati kallimaid riideid, kuna neid ei ostetud koguseliselt palju. Ema vaatas endale ja isale pigem korralikumaid ja natuke kallimaid riideid, sest nende jaoks oli oluline, et ühte riideeset saaks võimalikult kaua kanda.

1.3 2000. aastate rõivastus läbi kahe põlvkonna

Järgnevalt kirjeldan 2000. aastate rõivastumist meie pere erinevate põlvkondade naiste silmade läbi.

Intervjuu emaga. Mälestused 2000.aastate moest

Minu ema Merike Saaron on pärit Rõngu vallast ning on sündinud 5. novembril 1972. aastal Väimela haiglas.

Riietumine mängis 2000. aastate alguses palju rolli, hinnati kvaliteetseid brände. 2000. aastatel oli kangapoodides hea kangavalik. Käisime tihti perega ostmas kangaid kangapoodides nii Tartus kui ka Lätis. Ema lasi õmmelda palju riideid nii endale kui ka lastele. Õmblusteenuseid kasutati ka kodusisustuses. Valgas kasutati väga palju ka keemilise puhastuse teenust, millega sai hooldada riideid.

Merikesele meenuvad 2000. aastate moest viigipüksid ja erinevad kostüümid. Kostüümi kuulusid: seelik ja pintsak või püksid ja pintsak (Foto 1).

Foto 1. 2000. aastate alguses on Merikesel seljas lilla kostüüm, pintsak ja püksid

2000. aastate algul lasi Merike endale eraõmblejal juures teha spetsiaalselt raseduse ajaks sinise kleidi. Lisaks sai ta teise kleidi oma õelt, kes oli lasknud selle õmblejal õmmelda (Foto 2).

Foto 2. Vasakul on näha sinist viskoosist kleiti ja paremal on kollane kunstiidist kleit

Merike töötas 2021.aastani pangas tellerina. Tööst tulenevalt oli tähtis olla soliidne ja tuli kinni pidada nõudmistest tööriivastele. Ta kandis palju viigipükse, erineva värvi ja tegumoega kostüüme. Samuti meeldis talle kanda erinevaid kudumeid ja kleite.

2000. aastate keskel nägi Merike Tartu Kaubamajas ühte väga ilusat mantlit, mis talle meeldima hakkas. Tegu oli villase mantliga, mis hallist roosade ruutudega kangast. Mantel oli Eesti ettevõtte poolt valmistatud, kuid kahjuks oli poes alles ainult üks suurus, mis Merikesele ei sobinud. Mantel talle väga meeldis, siis otsustas ta uurida kes on mantli tootja. Leides internetist ettevõtte kontaktid, võttis Merike ühendust otse tehasega. Leidis internetist üles tehase kontaktid ja võtsin ühendust otse tehasega. Ettevõtte oli väga vastutulelik ja neil oli selle mantli kangast veel üle. Õnneks või siis juhuse tahtel jagus kangast täpselt ühe mantli jagu ja tehas oli nõus mantli emale eritellimusena valmistama. Kõigele lisaks sai ema selle mantli otse ettevõttest ja müügihinnast isegi soodsamalt. Ajaga kaasas käies hakkas Merike kandma ka teksapükse, erinevaid t-särke ning pluuse. Minu isa töötab spordipoes ja sellest mõjutatuna oskab ka ema hinnata sportlikku vabaajariietust. Spordipoest hakkas Merikesele meeldima O'Neill bränd, tegu oli vabaaja riietega, aga selle

brändi rõivad nägid välja naiselikud ja olid mugavad. Töökoha vahetusega seoses muutus ka Merikese riietumisstiil vabamaks.

Emma meenutas ka ämma ja äia riietumisstiili, tõi välja, et minu vanaisa Harri peamiseks riietusesemeks nii tööl kui ka vabal ajal olid viigipüksid ja lühikeste varrukatega triiksärk. Teksapükse kandmas Merike Harrit ei mäletanud, küll aga kandis ta kodus sageli dressipükse. Minu vanaema Alma kandis sageli kummiga seelikuid ja lühikeste varrukatega särke, kandis vahel harva kandis viigipükse. Põhjalikuma ülevaate intervjuust leiab LISA 1.⁷

Intervjuu õega. Mälestused 2000. aastate moest

Minu õde Angeelika Saaron sündis 17.06.1996 Valga Haiglas. Angeelika õppis Nõo Realgümnaasiumis, seejärel õppis arhitektuuri TalTechis ning hetkel töötab arhitektina oma firmas.

Üldisemad mälestused, mis Angeelikale 2000. aastate kohta meenuvad on pärit lapseõlvest; lasteaeda minek, esimene koolipäev, õe sünd. Õde hindab seda perioodi tervikuna positiivseks, tegusaks ja lõbusaks ajaks (Foto 3).

---

⁷ Saaron, Merike (2023). Mälestused 2000.aastate moest. Kristiina Saaron, 14.mai. Valga. (vestlus).

Foto 3. Angeelika poseerib tordi juures, üks õnnelikust lapsepõlve mälestustest

Tekkisid esimesed iidolid, välismaa iidoliteks olid: Shakira, Britney Spears, mingi ajal ka Hannah Montana. Eesti artistidest meeldis talle väga Nexus, Dynamint ja Vanilla Ninja. Iidolite stiil mõjutas ka Angeelika valikuid, ta värvis juuksed Shakira järgi ja Vanilla Ninjalt tulid moodi püksiketid.

Moodi meenutades tulid õele meelde laiad teksapüksid. Ei tohtinud olla alt kitsad pükse. Tüdrukud kandsid sageli tuunikat ja retuuse, mis oli väga populaarne kombinatsioon rõivastuses. Palju kanti ka värvilisi ehteid, mis olid tehtud roosadest ja kollastest pärlitest. Moes olid ka topelt pluusid, maika või lühikese t-särgi all oli pikkade varrukatega pluus. Väga populaarseks osutusid ka vahvlilokid. Õde Angeelika tõi välja, et 2000. aastate alguses värviti palju juukseid, kas triibutati või värviti juukseotsi.

Õde kandis ka palju teksapükse, retuuse ja topelt pluuse. Kehalise kasvatuse tunnis kandis ta kilest dressipükse. Angeelikale meenub üks väga kirev rõivakomplekt, kuhu kuulusid:

triibuline pluus, värvilised helmed, teksaseelik ja retuusid. Muidugi meeldisid ka minu õele väga vahvlilokid: kui ikka vahvlilokid ja peavõru peas olid, siis olid koolis tegija!

Meenutades vanavanemate riietumist, tuleb Angeelikale meelde, et Almale meeldis kanda seelikuid ja kleite. Suviste ilmadega kandis Alma rohelist siidist kleiti kollaste lilledega. Harrit nägi põllumaal dressides ja tihtipeale oli ülakeha paljas. Linnas kandis Harri halle viigipükse ja lühikeste varrukatega triiksärki (Foto 4).

Foto 4. Vanaisa Harri ja vanaema Alma, vanaema süles õde Angeelika

2000. aastate alguses oli valdav, et rõivad anti kandmiseks edasi noorematele õdedele- vendadele või tuttavate lastele. Tänapäeval tegeletakse ringlusega laiemalt. Väga paljud noored ja noored emad panevad oma kasutusest välja jäänud või lastele väikseks jäänud rõivad müüki erinevate veebikeskkondade kaudu. Õele tundub, et varasemalt parandati palju rohkem rõivaid kui nüüd. Rõivad olid kvaliteetsemad, kestsid kauem ja hoiti hoolega. Isegi kiirbrändide puhul pidasid riided kauem vastu kui need hetkel kestavad. Kahe väikse lapse

emana peseb õde Angeelika rõivaid sageli ja näeb, et rõivad muutuvad kiiresti topiliseks ja värv kulub maha. Põhjalikuma ülevaate intervjuust leiab LISA 2.⁸

1.4 2000. aastate rõivastus läbi lapsesilmade

Mina, Kristiina Saaron sündisin 27.09.2000 Valga Haiglas. Käisin Valga põhikoolis ja Valga Gümnaasiumis. Õppisin Valga põhikoolis ja Valga gümnaasiumis ja seejärel jätkasin õpinguid Kõrgemas Kunstikoolis Pallas.

Kuigi ma 2000. aastate algusest palju mäleta, on vanemate juttude ning fotode põhjal tunne, et naised ja tüdrukud kandsid palju kleite ja seelikuid. Meie vanematele meeldis meid õega riietada kleitidesse ja seelikutesse, muidugi kandsime ka vahel pükse. Seelikud ja kleidid olid sageli lilleustrilised ning kaunistatud erinevate pitside ja dekoratiivsete kaunistustega (Foto 5).

Foto 5. Pildid annavad ettekujutuse minu perekonna rõivavalikutest 2000. aastatel

---

⁸ Saaron, Angeelika (2023). Mälestused 2000.aastate moest. Kristiina Saaron, 16.mai. Valga. (vestlus).

Meie peres käis tihe riiete jagamine, õe väiksed riided said mulle ja minu vanad riided anti ära. Samamoodi tehti ka mänguasjadega, mäletan, et ühel päeval kui oli suur koristuspäev panime suurtesse kottidesse riideid ja mänguasjad, et viia lastekodusse.

Lasteaias kandsin palju sukkpükse, seelikuid ja kleite. Sellest ajast on mulle meelde jäänud ühed ebameeldiva välimusega sandaalid, mida pidin kandma. Kuna mul oli probleeme lampjalgadega, lasti valmistada ortopeedilised sandaalid, mis oli punast ja sinist värvi.

Erinevas vanuses sõltusid minu rõivaelistused ka tegelaskujudest, kelle rõivamargi tooteid kasutasin.

9-10. aastaselt hakkasin väga fännama Hello Kittyt. Hello Kitty täisnimega White Kitty on Jaapani ettevõtte Sanrio väljamõeldud tegelane, mille kujundas Yuko Shimizu Yaguchi ja lõi Yuko Yuko Yama.⁹ Vanemad pidid tihti ootama tunde kui sain käia Tartu Lõunakeskuse Hello Kitty poes. Seal poes käies polnud pääsu - midagi tuli alati ka osta. Minu kümnenda sünnipäeva peo teemaks sai Hello Kitty, mille jaoks isa tegi mulle kassikujulise võileivavormi. Muidugi olid suurel fännil olemas ka Hello Kitty riided. Mäletan, et tol ajal oli üldse väga palju multikategelasi moes, kelle moodi taheti olla.

12-14. aastaselt hakkasin fännama Hannah Montanat. Vaatasin tema filmi „Hannah Montana The Movie“ ja see film mõjutas mind palju. Tundsin rohkem huvi näitleja Miley Cyruse vastu, hakkasin kuulama tema laule ja õppisin osad tema laulusõnadki ära. Mängisin „The Climb“ laulu klaveril. Õega koos õppisime sellest filmist tantsu ära. Seda filmi sai palju kordi vaadatud, ka vanemad olid filmi vaatamise kaasatud. Riided said võimaluse korral valitud Hannah Montana logoga, meenuvad mustad retuusid, millel oli Hannah Montana logo ja lilla maika Hannah Montana pildiga.

15-16. aastaselt hakkasin käima JJ-street Tantsukoolis Valgas, õppisin tantsima hip-hoppi. Minu riietumisstiil seoses sellega muutus minu riietumisstiil, hakkasin kandma rohkem

---

⁹ Hello Kitty Wiki. [WWW] https://hellokitty.fandom.com/wiki/Hello_Kitty. 17.05.2023.

tänavastiilis rõivaid. Tänavastiil (inglise keeles tähendab *street style*) on peamiselt suunatud noortele, väljendades nende grupikuuluvust, mis eirab valitsevat moesuunda või eristab neid sellest. Tegu on moesuunaga, mis 20.sajandi teisel poolel on kujundamisel moedisainereid enim mõjutatud nähtus.¹⁰

Kui oli vaja siis sai ka riideid parandatud. Mulle endale hakkasid meeldima erinevad aplikatsioonid, mida pressisin aukudele või disainisin nendest riideid. Mulle meeldis ka riiete tekstiilivärvidega maalida (Foto 6).

Foto 6. Teksakleidile joonistatud tekstiilivärvidega auto ja õmmeldud juurde efektkangas¹¹

---

¹⁰ Metsis, Anne. (2016). Moetähestik. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, lk 111.

¹¹ Pildi autor: Madli Kuus

Tänaseks olen hakanud väga hindama taaskasutust. 2000. aastate teise kümnendi lõpus hakkas taaskasutus üha enam moodi minema ning enam polnud vaja seda häbeneda. Käin väga tihti taaskasutuspooides, mulle need meeldivad sest kunagi ei tea, mida head võib sealt leida. Välja on kujunenud ka minu lemmiktaaskasutuspoed, näiteks Valgas on nendeks Humana ja selle vastas asuv Kiriku taaskasutuspoed.

2.ISIKLIKE LUGUDE KASUTAMINE DISAINIPROTSSESSIS

Selleks peatükis räägin lähemalt oma vanaisast Harri Saaronist ja annan ülevaate tema iseloomust, välimusest, karjäärist ja vabaaja tegevustest. Tutvustan mälestusi vanaisa riietumisvalikutest ja rõivastest, mis garderoobi alles on jäänud. Toon välja süsteemi, mida disainimisel kasutasin.

2.1 Minu vanaisa

Vanaisa nimega Harri Saaron sündis 09.07.1942 Pirrupuusaare talus, Võrumaal ning suri 12.03.2019 Valgas.

Vanaisa õppis Kaika koolis ja tahtis jätkata õpinguid merekoolis või siis saada uurijaks. Merekooli õppima minek ei õnnestunud, sest Harri vanaisa oli olnud Saksa sõjaväes. Uurijaks õppima minekut ei toetanud Harri vanemad. Pärast Kutsehariduse omandamist asus vanaisa tööle vedurijuhina, seejärel töötas kraanajuhina ning lõpuks Valga kultuurimaja bussijuhina. Lisaks tööle kultuurimaja bussijuhina sõitis vanaisa ka maakonnaliine. Bussijuhi ametit pidas vanaisa umbes 16-17 aastat. Selle kõrval sõitis vanaisa ka kaubautoga ning tõi Tallinnast Valga kooperatiivi kaupluste hulgilattu kaupa. Karjääri lõpetas vanaisa tehasetöölisena.

Mäletan oma vanaisa kui väga huumorimeelset ja positiivset inimest, kellele meeldis alati teha nalja, et vaid oleks lõbus (Foto 7). Tundsin, et vanaisa hoidis mind väga ja muretses kui minuga midagi halvasti oli. Vanavanemate juures oli tore aega veeta, mulle meeldis seal käia. Aga mäletan ka seda, et vanaisa oli üpris põikpäine ja kange, tema arvamust ikka naljalt

ümber ei saanud veenda. Ette tuli ka neid päevi, kus nägi teda torisemas või mossitamas üksi nurgas.

Foto 7. Harri demonstreerib oma uut grilli, mille poeg talle juubeliks tegi

Välimuselt oli vanaisa Harri halli pea ja habemega, lühemat kasvu ja kõhna kehaehitusega. Kui hakkas meenutama tema välimust, siis kohe meenub mulle hetk habemeajamise protseduurist, kuidas võeti tavaline seep ja panti see hõbedasse väiksesse kaussi ja aeti vahule. Pintsel oli lühike, kuid väga pehme. Vanaisale väga meeldisid juuksed, tema jaoks oli oluline, et oleks juukseid peas ja, et keegi neid ei lõikaks. Vahel ikka vanaema üritas lõigata, kuid vanaisa nõusse saamisega läks tükk aega. Mäletan ka seda, kuidas vanaisa alati jälgis kui ma vanaema juukseid lõikasin, kõndis toast tuppa, seisatas ja mõõtis alati oma silmadega üle, et kas on sirgelt lõigatud.

Vanaisale meeldisid erinevad välitööd, kuid ta ei tahtnud üldse kodus remonti teha, kui oli väga vaja siis ta tegi, aga mitte väga meeleldi. Sellele vaatamata suutis ta ehitada maja nii enda perele kui ka venna perele. Talveperioodidel kui väga palju tööd väljas ei olnud meeldis talle teha puidust söögiriistu. Üldiselt meeldis talle kodus kõike parandada, nii tolmuimejaid kui ka triikraudu. Vanaisa armastas ka nuputamismänge, mängis erinevaid kaardimänge,

malet, kabet, doomnot, lahendas ka erinevaid ristsõnu. Vanaisa vend näitas vanaisale, millise mänguasja oli oma lapselapsele ostnud, siis vanaisa vaatas seda ja tegi puidust nii endale kui ka mulle mängu valmis. Tegu oli kolmnurkse mängulauaga, mille sees olid augud ja aukude sisse käisid pulgad. Mängus pidi pulkaside tõstma üle ühe ja eesmärgiks oli, et mängulauale jääb ainult üks pulk järele. Vanaisa hakkas hoolega siis seda mängu mängima, üsna tihti veetsime köögilaua taga seda lauamängu nuputades. Meenub kui läksin koju ja mängisin seda mängu edasi, siis järgmisel päeval läksin vanaisa juurde ja näitasin talle viisi ette, et leidsin lahenduse. Vanaisa muidugi oli imestunud, uhke kui ka natuke torin, et tema esimesena seda ära ei lahendanud. Aga talle ei andnud rahu, et lapselaps jõudis oma lahendusega ette, kuulsin vanaemalt, kuidas vanaisa mitu päeva nuputas ikka oma mängu kallal ja järgmisel kohtumisel hõikas kohe: „ Krissu, tule vaata, leidsin veel mitu lahendust“.

Vihmaste ilmadega meeldis talle lugeda kriminulle ja põnevikke, neid võis ta lugeda tunde. Vanaisale meeldis ka vaadata televiisorit, kui ikka A-rühm või KITT käima hakkas, siis mängimisest ei tulnud midagi välja, neid saateid oli huvitav jälgida. Ta vaatas ka Midsomeri mõrvasid ja tema lemmikuks seebiooperiks oli Kirgede torm. Ma ei tea miks, aga mina seda Kirgede tormi ei sallinud, siis pidi ka alati olema vaikus majas ja raadio keerati kinni. Traditsiooniks oli vanavanematel koos vaadata ka Reporterit ja Krimi saadet. Vanaisa läks üldiselt varakult magama, talveperioodidel umbes seitsme-kaheksa ajal, ärkas nelja- viie ajal. Suveperioodidel läks ta magama kella kaheksa-üheksa ajal ja ärkas nelja-viie ajal.

2.2 Vanaisa riidekapp

Lapsepõlvest meenuvad kirevad mälestused, kuidas vanaisa end riietas. Teda võis näha nii mugavates dressides kui ka soliidses riietuses. Tihti kombineeris ta kaks täiesti erinevat stiili esindavat rõivast omavahel nagu näiteks Adidase dressipüksid, lühikeste varrukatega

triiksärgi ja sinna juurde rohelised kalossid, mis nägi koomiline välja, aga teda see ei häirinud.

Vanaisa ei pannud rõhku riietusele, tema jaoks olid välitööde tegemised palju olulisemad. Mida ta riietuse puhul hindas, oli mugavus, kui mõni riideese oli ikka väga mugav ja sellel olid augud, siis see ei seganud teda kasutamast. Sellel ajastul ei saanud midagi ära visata nii nägi, kuidas vanaema tihti parandas vanaisa riideid ja kui oli paar kilo alla võetud, tehti pükse kitsamaks. Vanaemale meeldib käsitöö, ta kodus nii sokke, susse kui ka villaseid kindaid, vanaisa hindas väga vanaema tehtud esemeid ja kandis neid hoolikalt ja uhkusega.

Mäletan neid päevi kui oli vaja minna sünnipäevadele, siis enamasti valis vanaema vanaisale sobiva riietuse välja. Vanaisa oleks parema meelega läinud dressides kui teksapükstes või soliidsetes pükstes. Vanaema vaatas alati vanaisa riietuse üle, kuna vahel leidis sealt ka plekke, millele vanaisa ise tähelepanu ei pööranud. Vanaisa riidekapist mõne eseme kaltsulappideks võtmine käis alati salaja. Selleks tegutses vanaema toas vaikselt, et vanaisa ei näeks. Meenub, kui vanaisa teisest toast hõikas: “Mammi, kus sa mu särki panid?” aga siis kui vanaisa reageeris oli juba hilja.

Pärast vanaisa surma, tehti ka garderoobis puhastus. Viidi vanaisa riided teise riidekappi, mida ei kasutatud igapäevaselt. Mida aeg edasi, seda vähemaks jäi ka sellest kapist riideid enamus riideid anti ära. Riided, mida veel kapist leidsin on: kuus lühikese varrukaga triiksärki, kampsun, heledad teksapüksid, roheline mantel, rohekas lühike tuulejope, teksajak ja pintsak. Triiksärgid olid peamiselt triibulise ja ruudulise mustriaga. Võrreldes nende riietega, mis alles olid jäänud võib teha järeldusi, et vanaisa (või siis mingil määral ka vanaema) eelistas pigem klassikalisemad riided, värvigamma oli pigem sinine, roheline, vahel ka tumedam. Järgi olid jäänud pigem õhemad riided, mida sai kevadel või suvel kasutada. Jäädvustasin need riideid (Foto 8). Osa neist riietest kasutan ka lõputöö kollektsiooni loomisel.

Foto 8. Riided, mis veel vanaisast alles on

2.3 Loost rõivani

Minu kollektsiooni loomise protsess algas meenutuste kirjapanemisega märkmikku. Selleks kasutasin multifilmi kleepse, mis andsid edasi emotsiooni, mida mäletan lapsepõlvest. Kleepsude juurde kirjutasin mälestushetked.

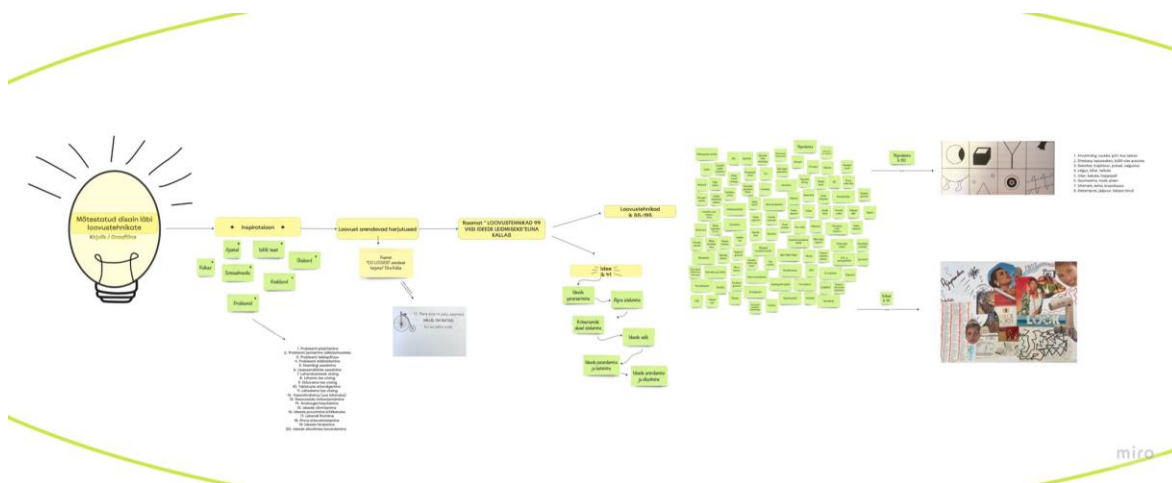
Intervjueerisin nii oma perekonda kui ka suguvõsa, et koondada mälestusi vanaisa Harrist. Nende kui ka enda mälestuste kombineerimisel sain kokku kolm suuremat lugu, mida hakkan kollektsiooni loomisel käsitlema.

Esmalt tutvusin Elina Kallase raamatuga “Loovustehnikad. 99 viisi ideede leidmiseks”, selle kõrval uurisin erinevaid viise, kuidas süsteemsemalt oma tööprotsessi juhtida. Raamat räägib erinevatest loovustehnikatest, millele rakendamisel saab ergutada loovmõtlemist, genereerida, hinnata ja valida ideid ning lahendada probleeme. Samuti aitab teos mõista loovuse olemust ja selle avaldumist organisatsioonis ning loovust takistavaid ja soodustavaid tegureid. Sellesse raamatusse koondatud tehnikad on mõeldud organisatsioonidele või erinevatele gruppidele, et luua innovatsiooni.¹² Tutvudes raamatus olevate loovustehnikatega kaardistasin need üles Miro platvormil, tehnikaid saab kasutada mõtestatud disainimisel (Joonis 1). Kasutasin kahte tehnikat: tõlgendamine ja kollaaž. Valisin need kaks tehnikat, kuna tundsin, et saan neid individuaalselt läbi viia.

---

¹² Kallas, E. (2015). Loovustehnikad 99 viisi ideede leidmiseks. Tartu: Ecoprint AS, lk 6-199

Joonis 1. Mõtestatud disain läbi loovustehnikate

Joonist saab suuremalt vaadata siit: <https://miro.com/app/board/uXjVPrEegzg=/>

Tõlgendamise loovustehnikat rakendatakse loova mõtlemise ergutamiseks. Eesmärgiks on tõlgendada kujundeid kõige fantaasierikkamal moel, mida ootamatum on tõlgendus seda parem on. Fantaasial tuleb lasta lennata ja pakkuda erinevaid tõlgendusi, et lahendada ülesannet. Tehnika kasutamiseks on vaja kujundite lehte ja luua igale pildile nii palju tõlgendusi kui võimalik.¹³

Minu suhe kollaažtehnikaga on üldiselt hea. Mäletan, et seda tehnikat sai kasutatud palju koolitöodes eriti põhikooli ajal kui ka gümnaasiumis. Ei meenu, et oleksin seda tehnikat hiljuti kasutanud, nüüd ongi hea seda uuesti seda tehnikat proovida. Mulle meeldib kollaažimistehnika, see on lõõgastava toimega ja tunnen ennast seda tehes vabalt.

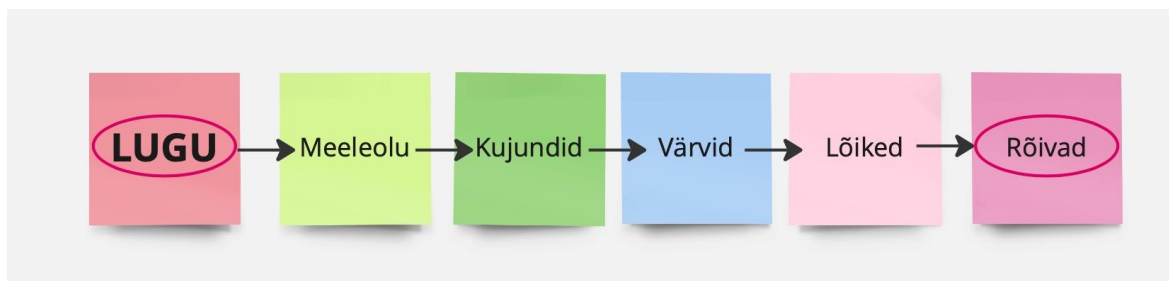
Kollaaži tehnika sobib ideede genereerimiseks käelise tegevuse abil. Tegu on lihtsa ja lõbusa tehnikaga, mille rakendamine võimaldab rajada loovaks mõtlemiseks soodsa keskkonna. Tehnika kasutamiseks on vaja: liimi, kääre, ajakirju/katalooge, värvilisi markereid ja paberit.¹⁴

¹³ Kallas, E. (2015). Loovustehnikad 99 viisi ideede leidmiseks. Tartu: Ecoprint AS, lk 182.

¹⁴ Kallas, E. (2015). Loovustehnikad 99 viisi ideede leidmiseks. Tartu: Ecoprint AS, lk 96.

Teiseks tutvusin *Co-Creation Cards* ehk disainimeetodikaartitega, mille autoriks on Silje Kamille Friis. Disainimeetodikaardi komplekti töötas Friis välja 2006. aastal tehes Taani disainikooli Design School Kolding lõputööna, uurides oma töös, kuidas disainerid disainiprotsessis teadmisi toodavad.¹⁵ Pärast lõputöö esitamist on kaartidega edasi töötatud ja kaartide kogumiku ühisloomes on osalenud disaini ja innovatsiooni valdkonnas töötavad teoreetikud ja praktikud. Meetodid tulenevad mitmest valdkonnast, mis aitavad parandada meeskonnatööd. Peamiseks eesmärgiks on luua kollektiivne protsessi keel, mida saavad kasutada üksikisikud, meeskonnad, juhid ja juhendajad, kes tegelevad igasuguse loometööga. Kaardipakis leidub 89 meetodit. Igal kaardil on eraldi välja toodud üks meetod, millel on pildipool ja teksti pool, mis aitab selgitada meetodid ja näitab selle rakendamist. Kaardid on jaotatud kategooriate järgi, milleks on: koostöö, kogumine, mõistmine, kontseptualiseerimine, loomine ja suhtlemine. Pakis leidub ka tühje kaarte, kuhu saab kirja panna oma ideid meetodi kasutamiseks, katsetamise ja arendamiseks.

Peale tutvumist erinevate tehnikatega lõin enda jaoks süsteemi, mida kasutasin oma tööprotsessi ühtsemaks juhtimiseks. Seega tuli mul erinevate tehnikate vahel kombineerida enda jaoks sobib süsteem, mida saan hakata jälgima kollektsiooni loomisel. Süsteemi loomisel kasutasin Miro keskkonda. Süsteemi kõige tähtsam lülis on lugu, mille põhjal kaardistan meeleolu, kujundid, värvid, lõiked ja lõpuks valmib rõivas (Joonis 2).

Joonis 2. Miro platvormil loodud skeem minu töös kasutatud disainimeetodist

¹⁵ Design School Kolding. [WWW] <https://www.designskolenkolding.dk/en/news/method-cards-open-door-life-long-learning>. 22.05.2023.

3. MOEKOLLEKTSIOONI PROTSESS

Selles peatükis seletan lahti mõisted, mida lõputöö protsessi osas kasutan. Samuti tutvustan kolme erinevat lugu, mille olen valinud oma kollektsiooni rõivaesemete lähtekohaks: põllumaa lugu, autosõidu lugu ja kaardimäng. Kollektiooni pealkirjaks valisin “Minu ajal oli”, sest on kirjeldatud, kuidas vanaisa eluhetked nägid välja. Tutvustan rõivaseeria valmimise protsessi kolme loo põhjal loodud rõivaesemete näitel. Põhjendan töö käigus tehtud otsuseid ja analüüsin oma valikuid. Uurin ja kirjeldan lõputöös kasutatavaid algesemeid.

Kollaaž vanaisa rõivaste analüüsi käigus tehtud detailfotodest (Foto 9)

Foto 9. Kollaaž kasutatavate rõiva detailidest

Huvitav oli näha, kuidas igapäevaste riiete puhul on etiketid kulunud, et ei saa sõnagi välja lugeda või pole neid üldse alles. Pintsaku puhul on olemas väga detailne info, materjalist, nimest kui ka toote kood. Uurides rohelise kitli etiketti veebis, selgus, et tegu on *vintage* tootega, mida müüakse Etsy leheküljel.

Vinatage mõiste prantsuse keeles *vendage* tähendab viinamarjalõikust, inglise keeles “vana, vananenud hea kvaliteediga ese.” *Vintage* kasutusala moes tähendab varasemate aastakümnete disaineritööriivad, mis jäävad 1920-1980 aastakäiku või on vähemalt veerand sajandi vanused.¹⁶

3.1 Terminoloogia

Annan ülevaate olulisematest tehnikatega seotud terminitest, mida oma lõputöös kasutan.

Siiditrükk - tegu on läbitrükitehnoloogiaga, milles värv surutakse trükitavale pinnale läbi võrgu raakli abil. Traditsiooniliselt on šablooniks kasutatud siidvõrku, sellest tuleneb ka nimetus. See tehnika on hea katvusega, mida saab kasutada paberi, tekstiili kui ka keraamika tegemisel.¹⁷

Masintikkimine - on logode, mustrite või kujutiste tootele pealekandmine niidi ja nõela abil. Tikkimisel kasutatakse spetsiaalset tikkimismasinat, millele on sisestatud kujundaja poolt sisestatud fail, mida on eelnevalt kujundatud spetsiaalses programmis.¹⁸

Vabatehnikas tikkimine - on tikkimismasinaga tikitud ala, millele pole sisestatud kindlat tikkimisfaili, vaid tulemus saadakse kätte tikandi raami vabakäeliselt liigutades.

---

¹⁶ Metsis, A. (2016). Moetähestik. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, lk 116.

¹⁷ Metsis, Anne. (2016). Moetähestik. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, lk 93.

¹⁸ Kruze. [WWW] <https://kruze.ee/et/tikkimine/>. 21.05.2023.

Transfer - teisisõnu DTF on printer, mis võimaldab printida kujunduse otse- kilele, mida saab pärast kuumsulaliim pulbri abil puistada kujundi alale, lasta kuivata ja lõpuks kinnitada värvi kuumpressiga.

Drapeerima - on modelleerimise viis, milles kasutatakse voltimist ümber keha ja kangal ei kasutata õmblusi. Seda õmbluskunsti hakati rakendama 17.sajandil.¹⁹

3.2 Põllumaa lugu

Esimese loona panin kirja põllumaa teemalise loo. Lugu on järgmine: “Juba varakevadiste ilmadega oli teada, kust leiab vanaisa. Teda võis leida juba aprilli alguses särk seljast võetud põllumaadel toimetamas. Viskas kogu aeg nalja selle üle, et me õega olime valged nagu toonekured, võrdlesime tema selga ja käsi meie omadega, muidugi tal oli hea lihtne, alustas varakult päikesevõtuga.

Mäletan seda, kuidas pidevalt toimus naabritevaheline võistlus: kes ikka saab enne kartuli maha pandud! Võistlus käis vanaisa venna ja naabri vahel. Põnev oli jälgida kui mehed kogunesid kokku ja rääkisid põllumaadest. Alati, kui kõndisin vanaema ja vanaisa juurde, jälgisin ka ümbrust, et kas naabrionul on juba kartul maas.

Ega sellega siis võistlus ei piirdunud, võisteldi ka kartulimardikate peale - kes suutis päeva jooksul rohkem mardikaid kartuli taimedelt ära korjata. Vanaisa käis väga tihti põllul, et mardikaid korjata. Sellest sai juba omamoodi hobi. Korjamist tegi ta kolm korda päevas ja märkis endale üles kui palju mardikaid sai. Ka mina käisin mardikaid korjamas, väga põnev ja rahustav tegevus. Muidugi oli pärast hea teatada, mitu mardikat korjasin.

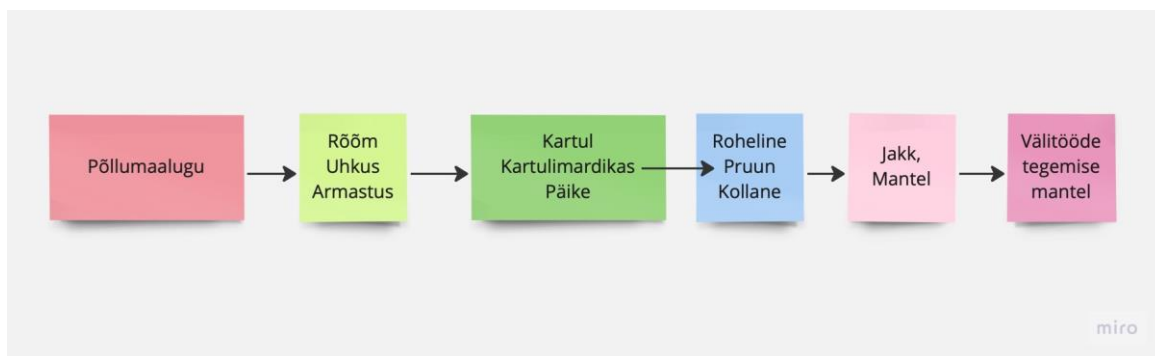
Kartuliga majandamine oli vanaisale väga tähtis ja seda tööd tehti ka mingil määral hobi korras. Muidugi valmistas vanaema alati parimaid praekartuleid, mis meeldisid ka teistele külalastele. Kuna kartul oli vanaisa jaoks tähtis, siis midagi ei saanud raisku lasta. Mäletan,

---

¹⁹ Metsis, Anne. (2016). Moetähestik. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus, lk 28.

kui vanaisale meeldis ka kõige pisemaid kartuleid koorida, mille koorimine võis võtta aega mitmeid tunde. Muidugi, need pisikesed kartulid, mida tehti saunapäeviti ahjus koos lihaga, olid väga head.”

Printisin põllumaa loo paberile välja, asetasin põrandale ja alustasin märkmete kirja panemisega. Kirjutasin paberile välja meeleolud, mida loo tegelased võisid tunda. Lugu lugedes panin teisele paberile kirja nii värvi kui ka märksõnad ja visandid kujunditest, mis mul tekkisid. Mõtlesin läbi millised lõiked võiksid sobituda ja milline võiks see riideese välja näha, mis sai üles märgitud ka paberile. Koostasid ülevaatliku joonise Miro platvormis. (Joonis 3).

Joonis 3. Põllumaa loo ülevaatlik skeem, täpsemalt saab näha LISA 3

Kuna antud teema pühendub töötegemisele otsustasin kasutada vanaisa töötegemise kitlit (Foto 10).

Foto 10. Vanaisa töötegemise kittel

Uurisn lähemalt kitli seisukorda, millest koostasid eseme analüüsi tabeli (Tabel 1).

Tabel 1

Vanaisa töötegemise kittel

Eseme nimetus	Kittel
Üldine info (värv, materjal, kujundus, viimistlus)	Kittel on rohelist värvi. Materjal: sünteetiline kiud. Kujundus on lihtne, ees asetseb kolm nööpi. Parem pool rinna juures on väiksem tasku, milles on lahter pastaka jaoks. Parem pool ja vasakul pool all on suurem tasku. Kitlil on ka krae

Eseme seisukorra kirjeldus (kulumus, katkised või puuduvad detailid)	Tegu oli ikkagi töökitliga, on näha, et riie on kulunud nii eest, tagant kui ka varrukatele leiab värviplekke.
Mõõdud (suurus, kõrgus, laius)	Hinnanguliselt vastab kittel suurusele L. Väiksema tasku mõõdud on 13,5x14,5 cm ja suurem tasku mõõdud on 18x20 cm.
Taustainfo (lugu, seosed)	Vanaisa kasutas seda kitlit aiatööde tegemisel. Lõhkus sellega nii puid kui värvis, askeldas garaažis kui ka põllul. Vahel kasutas seda mantlit ka metsas seenel käikudel.

Kitlit analüüsisides tegin esimesed kavandid nii paberile kui ka iPadi programmiga Adobe Fresco. Otsustasin kasutada vanaisa töökitlit mantli valmistamisel, kavandi valmides lõikasin paberist välja kujundid, mida kasutada tahaksin (Foto 11).

Foto 11. Kujundite paigutuse sobitamine

Paigutusi kombineerides, sain parema ettekujutuse, kuidas võiks kujundid asetseada. Tegin järeldused, et rõiva puhul on kavandi mõõdud petlikud. Reaalsuses mahtus ja sobitus kujundeid palju vähem, kui olin kavandile joonistanud.

Mantli disainimisel alustasin siiditrükiga. Selleks valmistasin ette mustri Adobe Fresco programmis, kujunduse suuruseks valisin A3. Mustri joonistamisel lähtusin nii kartuli kui ka mulla struktuurist. Printisin mustri grafokilele. Kui raam oli ettevalmistatud, tein proovitrüki, millega sain kinnitust, et antud muster sobib. Asetasin mantli seljaosa lauale ja hakkasin tegema esimesi tõmbeid siiditrüki värvidega. Lisaks maalisin käsitsi juurde sarnast mustrit kohtadesse, kuhu raamiga ligi ei pääsenud LISA 4.

Pärast trükkimist joonistasin Fresco programmis kartulimardika, mille edastasin 5D Embroidery programmi, et valmistada ette masintikkimis fail. Maksimaalseks tikkimise suuruseks sain valida raami 360x200 mm. Tegin proovi tikkimise (Foto 12). Katsetuste põhjal sain teada tikkimise järjekorra, täpse paigutuse, tunnetuse ja kuidas kasutada ära tikkimise aluspõhja. Otsustasin tikkida kitli seljaosale juurde mulla/kartuli struktuuri mustrit musta niidiga, et lisada pinnale struktuuri. Tikkimisraami suuruseks valisin 120x120 mm.

Foto 12. Kartulimardika tikkimise katsetused

Jätkasin tööd edasi masintikkimisega. Krae seljaosale tikkisin kollase niidiga kollektsooni nime: “ Minu ajal oli “. Selleks valmistasin 5D Embroidery programmis ette erineva kirjastiilidega faili LISA 5. Tegin järelduse, et need failid näevad küll head välja, aga puudub isiklik seos, seega otsustasin ise kirjutada oma käekirjaga ja teha sellest valmis tikkimisfail. Valisin kollase niidi, mis meenutab kevadel eredalt särava päikese värvi. Tikkisin ka krae etteossa kollase niidiga kolm külje profiili vanaisast, mille olin eelnevalt joonistanud iPadis.

Järgmiseks tein katsetusi, et leida sobiv struktuur, mida saaksin kasutada mantli eesosas vasakul, sest sinna olin kavandil ära märkinud kartulite paiknemise koha. Esimeste katsetuste seas proovisin lõigata kangast välja kartuli kuju, asetada sinna alla tüll ja aluskihiks panna pruun kangas, need kolm kangast kinnitasin omavahel vabatehnikas tikkimisega LISA 5. Tüllikangas on küll efektne, ei sobinud minu loodud kontseptsiooniga. Lisaks ma ei saa ise kontrollida tülli langevusi. Seega otsustasin leida tülli kangale alternatiivi. Tüllil puhul mulle meeldis selle auguline struktuur. Hakkasin tegema erinevate

struktuuridega katsetusi, asetasin need nõöpnõelaga mantli külge, et saada parem ettekujutus (Foto 13).

Foto 13. Nõöpnõelaga erinevate tikitud struktuuride paigutamine

Struktuure mantli peal nähes otsustasin kasutama hakata ühte faili, kahel erineval viisil. Esimeseks viisiks oli tikkida fail otse kangale ja teine viis oli tikkida fail tikkimiskilele, mis pesemise korral lahustub vees. Tikkimiskilega sai luua paindlikuma ja huvitavama struktuuri (Foto 14).

Foto 14. Tikkimiskile peale masintikitud struktuur. Tikkimiskile on kangalt pesemise teel eemaldatud

Edasi tegelesin Adobe Illustrator programmis kalendrite disainimisega. Paremalt pool tasku nurgast diagonaalselt on näha 2017. aasta aprillikuu kalendrit, millele on lisatud detailid nagu päike ja esimese kuupäeva peale on joonistatud t-särk millel on peal punane rist. T-särk ristiga tähistab seda, et piltlikult oli juba esimesel aprillil särk seljast võetud. Valisin just 2017. aasta kalendri, kuna sellel perioodil viibisin vanaisa juures tihti. Aprillikuu on tuntud kui naljakuu, lisasin ka töös sõnale kolm l-i ja loon tervikuna taskukalendri mulje. Suuremal taskul on näha kartulimardika kalendrit. Kalendris kartulimardikad tähistavad päevi, esmaspäevast kuni reedeni, mille taha on kirjutatud oletatav arv, kui palju päeva jooksul mardikaid põllumaalt korjati. Valmis mantli pildid LISA 6.

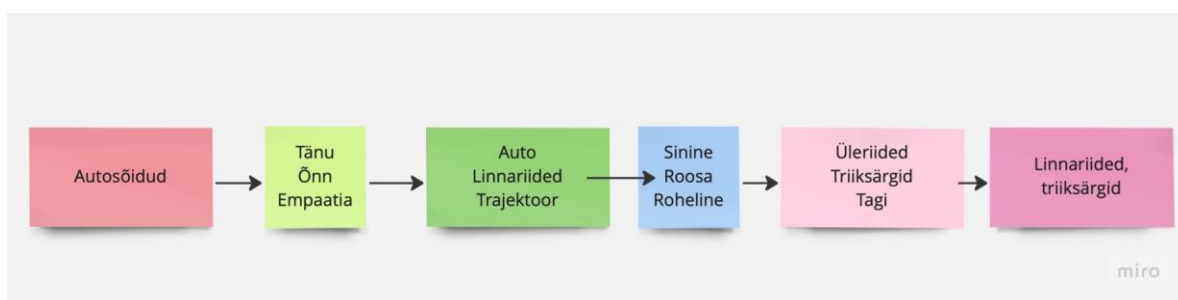
3.3 Autosõidud

Järgmiseks looks panin kirja autoga seonduvad mälestused. Lugu on järgmine: “ Õele meenus päev, mil vanaisa pidi talle järele minema ja siis mulle vastu tulema spordihalli parklasse. Üldiselt oli vanaisa liigeldes nagu pensionär, kes sõitis 40 km/h, aga kui mulle spordihalli juurde järele jõuti, pani vanaisa tühjas parklas „ketsi ringi käima“. Õel olid muidugi silmad imestusest suured ja kõht naermisest valus. Mees jääb alati poisikeseks...

Vanaisa ja vanaema teadsid tihti minu ja õe päevaplaanist rohkem kui vanemad. Vanemad helistasid vanaisale ja vanaemale, et teada, kus me oleme, kui me õega telefonile ei vastanud. Vanaisale meeldis meid sõidutada, väga tihti ootas ta linnariided seljas, et kunas jälle helistatakse. Vahel kui ma ei jõudnud trenni minna ja otsustasin koju jääda, tuli vanaisalt telefonikõne ja küsiti, kas täna trenni ei lähegi.

Laupäeviti kujunes meil traditsiooniks käia vanaisa, vanaema ja vanaema õega linnas. Külastasime nii Lätis olevaid poode kui ka käisime kohalikes toidupoodides. Üldiselt oli kindel trajektoor, mida läbisime. Ostetud sai nii kodutarbeid kui ka kõike paremat. Vanaisale meeldis süüa vaniljejäätist ja vanaemale sokolaadjäätist ”.

Pärast loo kirja panemist printisin selle välja ja hakkasin kirjutama üles meeleolusid, mis mul selle looga seoses tekkisid. Looga seonduvad esimesed värvid, kujundid, kirjutasin need eraldi lehtedele üles. Tekkisid esimesed ideed lõikest, vormist, milline võiks näha välja rõivaese. Koostasid Miros ülevaatliku joonise (Joonis 4), täpsema sisuga saab tutvuda LISA 7.

Joonis 4. Autosõidu ülevaatlik skeem

Autosõitude loo puhul valisin kasutatavaks algelemendiks lühikeste varrukatega triiksärgid, sellepärast, et alati linnas käies pani vanaisa linnariided selga (Foto 15). Uurisid lähemalt triiksärkide seisukorda ja koostasid analüüsi tabeli (Tabel 2).

Foto 15. Vanaisa lühikeste varrukatega triiksärgid

Tabel 2

Vanaisa lühikeste varrukatega triiksärgid

Eseme nimetus	triiksärk 1	triiksärk 2	triiksärk 3
Üldine kirjeldus (suurus, värv, materjal kujundus)	värv: valge, roheline ja sinine Hinnanguliselt vastab suurusele S/M. materjal: pole täpselt teada, tegu ei ole naturaalse kiuga kujundus: sinised ja rohelised triibud.	värv: valge, sinine ja punane Hinnanguliselt vastab suurusele S/M. materjal: pole täpselt teada, tegu ei ole naturaalse kiuga kujundus: ruuduline ja triibuline	värv: valge, sinine, punane ja roheline Hinnanguliselt vastab suurusele S/M. materjal: pole täpselt teada, tegu ei ole naturaalse kiuga kujundus: triibu ja ruuduline
Seisukord (kulumus, katkised kohad, parandatud kohad)	kulumus: üldiselt pealt kulunud, krae ja etiketid täielikult kulunud katkised kohad: puuduvad parandatud kohad: kraele õmmeldud teine kangas, näha käsiõmblust	kulumus: kangas on topiline, näha kulumisjälgi katkised kohad: puudub, üks niit väljas parandatud kohad: puudub	kulumus: üldiselt on kangas värvist kulunud katkised kohad: parandatud auk parandatud kohad: auk ees rinnast allpool õmmeldud kinni valge niidiga

Analüüsi tehes valisin välja kolm triiksärki, mis sobitusid kõige paremini antud loo toonide ja mustritega. Hakkasin triiksärke mannekeeni peal drapeerima, katsetasin erinevaid viise, kuidas leida sobiv lõikeline lahendus (Foto 16).

Foto 16. Triiksärkide drapeerimised katsetused

Autosõitudel viibisin väga tihti vanaisaga koos, leidsin, et antud komplektis peaks tulema välja nii minu kui ka vanaisa elemendid. Hakkasin drapeerides teise kangaga triiksärgi peale katsetama, kleidi elemente LISA 8. Tegin katsetusi teise kangaga, et saada aru, millise stiili ja pikkusega varrukas sobiks kõige paremini (Foto 17).

Foto 17. Katsetused varruka pikkuse ja stiili leidmisega

Leidsin, et sobivaks lahenduseks on kasutada roosat kangast varruka jaoks, mis meenutaks minu põhikooli tüdrukulikkude välimust.

Liikusin väga tihti oma kodust vanavanemate poole, sain aru, et tahan kasutada seda läbi kõnnitud marsruuti autosõidu loos. Peamiseks tegevuskohaks sai vanavanemate kodu. Kasutasin marsruudi saamiseks Google mapi, sisestasin sinna aadressid ja tegin sellest ekraanipildi. Järgnevalt töötasin ekraanipildiga edasi Photoshopi ja Illustratori programme kasutades, et kanda tikkimisfaili tee ja teekonnale jäävad elamud. Joonistades elamuid, keskendusin just paremal pool olevatele hoonetele. Faili valmis tegemisel läksin üle 5D Embroidery programmi, et luua tikandifail. Tegin esimese proovi tikkimise katsetused (Foto 18).

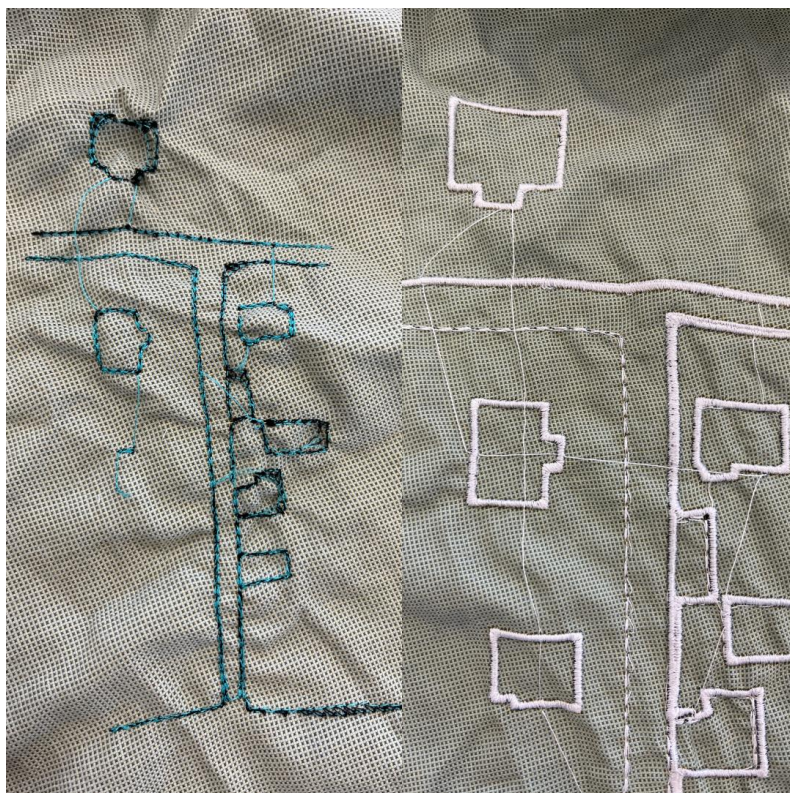

Foto 18. Masintikandi katsetused marsruudist

Näidiste põhjal sain aru, et parem on kasutada tugevamad kontuuridega tikandit. Masintikkimise põhiniidiks valisin sinise põhja. Roosa niidiga on vabatehnikas sisse tikitud diagonaalsed jooned, mis üldisemalt siis tähistavad minu kodu ja vanavanemate kodu (Foto 19).

Foto 19. Tikitud teekond minu kodust vanavanemate poole

Vanaisa sõitis minu põhikooli ja gümnaasiumi ajal musta Audi A4ga. Auto ostmisel olid autos sees kaks punast pehmet kujukest, mida vanaisa kunagi autost ära ei võtnud. Need kaks tegelast saatsid meid terve tee, sellest tulenevalt tuli ka mõte võtta oma kollektsioonis kasutusele need erksad punased tegelased. Koostas in vanaisa autost kollaaži, millel on näha punased tegelased (Foto 20).

Foto 20. Kollaaž vanaisa Audist

Gümnaasiumi lõpu poole läksin autokooli, et teha juhilube. Mul oli vaja õppida sõitmist manuaalkäigukastiga. Kasutasin õppesõitudeks vanaisa autot. Ühendades need kaks mälestust - punased tegelased ja õppesõidud - tuli idee teha kott, mille sangaks on turvavöö. Turvavöö tuleb kandja paremalt õlalt vasaku puusani, mille otsas on punastest tegelastest loodud kott. Turvavöö tähistab siis minu kui kaasreisija saamist autojuhiks, mis sai mulle ka määravaks hilisematel linnaskäikudel koos vanaemaga.

Koti tegemisel kasutasin vanaema kunstnahast kotti, millega ta linnas käis (Foto 21).

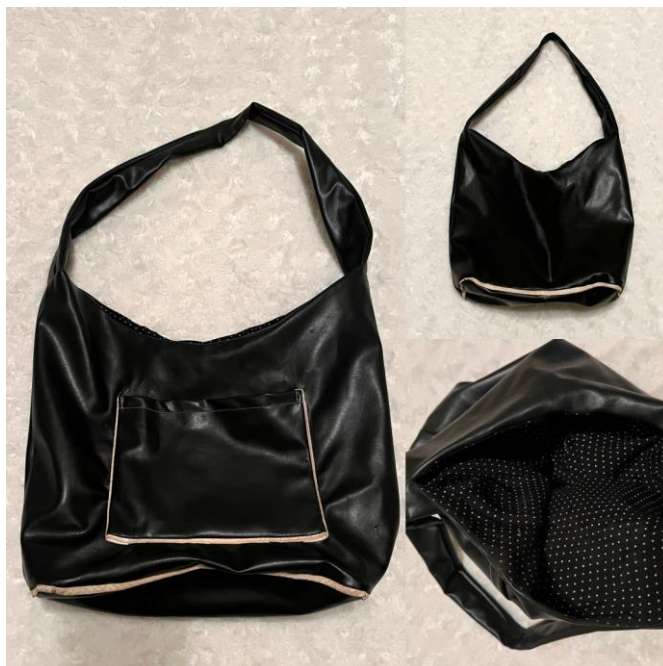

Foto 21. Vanaema kott enne disainimist

Koti peale hakkasin liimima punaseid pallikesi, millele eelnevalt olin pannud külge liikuvad silmad (Foto 22).

Foto 22. Kotti peale on liimitud punased pallikesed liikuvate silmadega

Vanaema kotilt said eemaldatud sangad ja õmmeldud nende asemele turvavöö. Valmis komplektist saab näha pilte LISA 9.

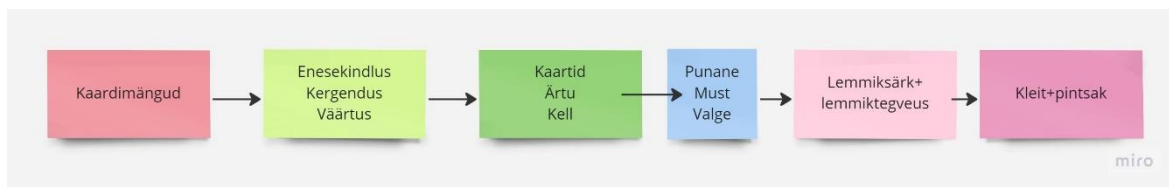
3.4 Kaardimängud

Kolmandaks looks otsustasin panna kirja vanaisa lemmikajaviite, milleks oli kaardimängimine. Lugu kõlab järgnevalt: “Vanaisale meeldis minna varakult magama, talveperioodile läks ta magama 19-20 vahel ja suveperioodil 20-21 vahel, seetõttu ärkas ta hommikul varakult. Hommikurutiiniks oli kütta ahju, juua üks tass musta kohvi ja teha hiljem vanaemale kohv valmis. Lisaks kuulus sinna juurde ka kaardimäng. Hommikul mängis ta üksinda erinevaid kaardimänge.

Minu ja vanaisa lemmiktegevuseks oli koos mängida ühte tuntumat kaardimängu poti/turakas/podkidnoi. Ta õpetas mulle, kuidas mängida ka potit pagunitega. Alati pärast põhikooli koolipäeva läksin vanaema ja vanaisa poole. Sõime koos, siis õppisin oma koolitööd ära ja jäi aega ka kaardimängudeks. Kaarte mängides kulus meil aeg väga kiiresti. Vanaisa oli väga suureks eeskujuks, eriti see kuidas ta suutis jätta kaarte meelde, mis maha läksid. Mida aeg edasi, seda osavamaks sain ka mina, siis oli väga huvitav pärast kaardimängu analüüsida, et kui oleks teinud teise käigu, mis siis oleks saanud. Gümnaasiumi ajal käisin külas vähem, aga ikkagi väga tihti, siis vanaisa tuli ise minu juurde ja küsis, mängime täna kaarte ka?

Kuna kaarte mängiti väga palju, siis kulusid need kiirelt. Väga tihti kinkisin vanaisale kaarte, aga ega ta ei raatsinud kaarte ära visata. Kaarte ikka mängiti nii, et kui enam kaartist midagi aru ei saadud oli aeg avada uus pakk või siis kui vanaisa pures pähkli läbi, et osad kaardid, mille nurk oli ära murdunud ja lapselaps oli selle pähe õppinud, oli aeg vahetada. Kaardimängimine oli minu ja vanaisa üks parimaid ühiseid mälestusi koos “.

Kasutasin samasugust disainimise süsteemi nagu eelnevate lugude puhul. Printisin välja loo, panin kirja meeleolu, värvid, kujundid, lõiked ja rõiva. Koostasid ülevaatliku joonise (Joonis 5), täpsemalt saab lugeda LISA 10.

Joonis 5. Kaardimängude loo ülevaatlik skeem

Nägin vanaisa seljas väga tihti ühte kindlat lühikeste varrukatega triiksärki (Foto 23).

Foto 23. Pildid vanaisa lemmik lühikeste varrukatega triiksärgist

Seostasid vanaisa lemmiksärki ühega tema meelistegevustest – kaardimängudega. Koostasid enne disainima asumist triiksärgist analüüsi tabeli (Tabel 3).

Tabel 3

Vanaisa lühikese varrukaga triiksärk

Eseme nimetus	Lühikeste varrukatega triiksärk
Üldine info (värv ,suurus materjal, kujundus, viimistlus)	Triiksärgi muster on väga omanäoline, milles leidub erinevat tooni rohelist ja valget. Varrukad on lühikesed. Materjali pole täpselt teada, tegu ei ole naturaalse kiuga. Vasakul pool on väike rinnatasku. Hinnanguliselt vastab suurusele S/M.
Eseme seisukorra kirjeldus (kulumus, katkised või puuduvad detailid)	Triiksärgi alumine kant on lahti. Leidub musta värvi pritsmeid. Nööbid on vahetatud, tasku äärest on parandatud.
Taustainfo (lugu, seosed)	Nägin seda triiksärki vanaisa seljas väga tihti, nii erinevatel pidustustel kui ka linnas käikudel. Tundus, et see oli vanaisa lemmik triiksärk. Sellest tulenevalt valisin sellelt särgilt mustri, et kasutada kaardimängu loos.

Pärast triiksärgi uurimist, leidsin, et sellel on väga omapärane muster, mis erines teistest vanaisa klassikalistest triibu ja ruudulistest triiksärkidest. Otsustasin kasutada seda mustrit. Kasutasin selleks skannerit, mille peale panin triiksärgi ja sain skaneeritud foto. Foto allalaadimisel avasin Photoshopi, et markeerida mustri kordus ja lõigata see välja (Foto 24).

Foto 24. Photoshopis lõigatud mustrikordus

Tahtsin anda edasi mustri omapära, aga mitte seda üks-ühele kopeerida. Valisin elemendid, mida uue mustri puhul kasutan, kohandasin mustrit vastavalt oma soovile ja lisasin sinna juurde kaartidele omased elemendid nagu ruutu, poti, risti ja ärtu. Kasutasin toone valge, punane ja must, mis on inspireeritud kaartidest, aga pole üks ühele toonid. Kaardielemendid joonistasin programmis Adobe Illustrator. Pärast mustri disainimist otsustasin tellida Tameost digitrükitud kanga näidise. Soovisin kasutada mustrit valgel taustal ja punasel taustal nagu kaardi esi- ja tagapool. Selleks tegin näidis proovi jaoks valmis faili, millel on mõlemad toonid esindatud ja saaksin reaalselt näha, kuidas need pooled omavahel töötavad (Foto 25).

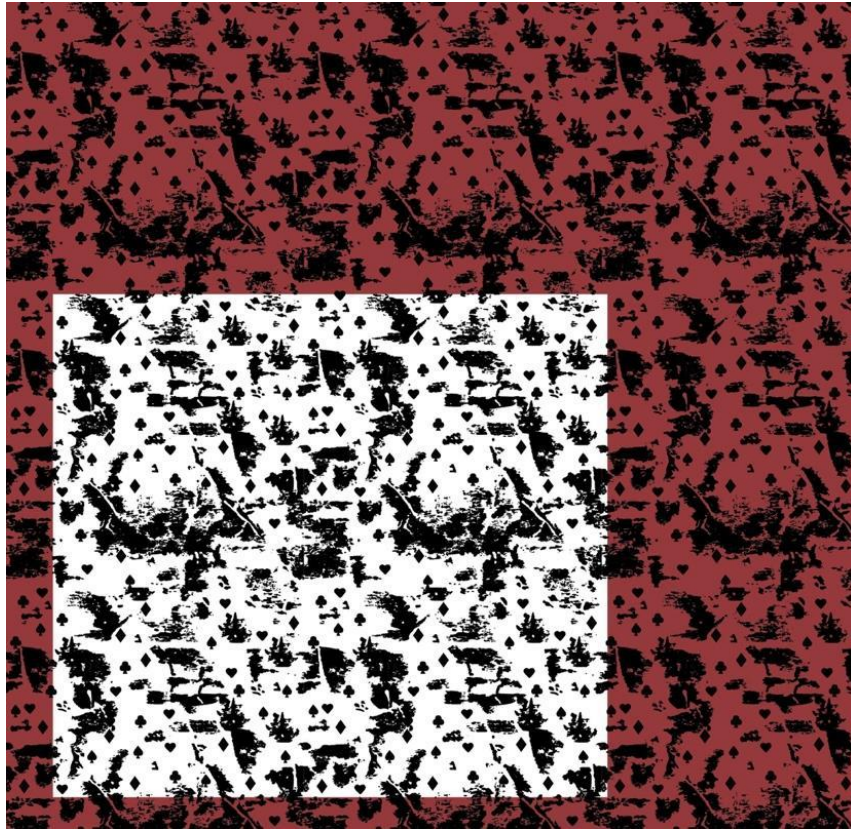

Foto 25. Digitrükitud kanga näidise jaoks tehtud fail

Esitasin digitrükitud kanga tellimuse Tameo ettevõttele. Tegin kavandid trükitud kanga mustriga ja otsustasin trükitud kangast luua kleidi, millel on punane ja valge pool, mis sümboliseerivad kaartide kahte erinevat poolt.

Minu ja vanaisa jaoks oli kaardimäng justkui püha sündmus. Seetõttu tundsin, et tuleb lisada pidulik element. Otsustasin selleks kasutada vanaisa pintsakut (Foto 26).

Foto 26. Pildid vanaisa pintsaku eest- ja tagantvaade

Uurisid lähemalt pintsaku seisukorda ja koostasid analüüsi tabeli (Tabel 4).

Tabel 4

Vanaisa pintsak

Eseme nimetus	Pintsak
Üldine kirjeldus (materjal, firma, värv, kujundus)	Materjal: 100% naturaalne vill (<i>virgin wool</i>) Vooder 100% viskoos. Suurus: hinnanguliselt vastab suurusele L. Firma: Hugo Boss; <i>Carrington/Oil</i> 23018165.

	Värv: hallikasmust Kujundus: hallid triibud vaheldumisi mustade triipudega. Pintsakul on ees neli nööpi, kaks tavalist taskut ja üks rinnatasku. Pintsaku sees on kaks suuremat taskut ja kaks väiksemat taskut.
Seisukord (kulumus, katkised kohad, parandatud kohad)	Kulumus: üldiselt on seisukord väga hea, vooder korras. Materjal pole värvist kulunud ega topiline. Katkised kohad: esineb paar katkist kohta küünarnukil, pintsaku ees paremal pool ja seljataga. parandatud kohad: küünarnukipeal on proovitud parandada.

Mulle meeldis väga valmistada ehteid, tegin seda nii kodus kui vanavanemate pool. Vanaisa õpetas mulle, kuidas leegiga saab sulatada elastikpaela, et käevõrude tegemisel see lahti ei tuleks. Meenutades ehte tegemist, otsustasin lisada pintsakule musti pärleid. Kuna kleidi kangale on väikselt peitnud kaardielemendid mõtlesin pintsaku seljale tuua konkreetsemalt välja sõnad: ruutu, poti, risti ja ärtu. Valmis komplektist saab näha pilte LISA 11.

3.5 Järeldused süsteemi kasutamisest

Enda loodud süsteemi kasutades tundsin, et lugude kirjapanek, meeleolude, värvide, kujundite, lõigete ja lõpuks rõiva välja mõtlemine aitas mind disainiprotsessis palju kaasa. Iga teema kohta panin eraldi paberilehele kirja loo, meeleolud, värvid, kujundid, lõiked ja ideed rõivast. Selleks, et saaksin kõik need eelnevalt nimetatud tunnused kirja, pidin lugusid mitu korda läbi töötama ja süvenema loo detailidesse.

Põllumaalo loo puhul tekkis mul kohe palju meeleolusid, värve ja konkreetseid kujundeid. Lõikelise lahenduse juures tundsin, et oleks õige kasutada vanaisa töötegemise kitlit, millest tulenes lõige ja lõpuks valmis mantel.

Autosõitude loo puhul tekkis mul mitu lehte meeleolusid, kirjutasin lahti loo tegelastel eeldatavad tunded. Koheselt ei tekkinud värvide osas seosed, tundsin, et tahtsin kirjutada märksõnadena enne kujundid kui värvid. Tegin ka vanaisa autost detailsema kollaaži. Lõike puhul tekkis koheselt seos, et autosõitude ajal olid vanaisal tihti linnariided seljas. Sellest tulenevalt otsustasin kasutada vanaisa linnariideid, milleks olid lühikeste varrukatega triiksärgid. Lõikelise lahenduse juures tekkis juba konkreetsem idee.

Kaardimängu loo puhul tekkisid ruttu meeleolud, värvid ja kujundid. Lõike puhul läks mõtlemise peale kauem aega, hakkasin mõtlema, et mis seos võiks kaardimängude puhul esineda. Seostasin seda kui lemmik vabaaja veetmise tegevust tema ühe triiksärgiga, mida vanaisa kõige rohkem kandis. Sealt arenesid ideed edasi, et kui kasutada triiksärgi mustrit ja lisada sinna sisse kujundid võiks sellist kangast kasutada kleidi valmistamisel.

Kokkuvõtvalt saan öelda, et süsteemne töötamine aitab mind püsida teemas ja märgata rohkem detaile. Antud süsteemi järjekorda saab muuta vastavalt loole, kuid alguspunktiks võiks jääda lugu ja lõpppunktiks rõivas. Vahepealseid etappe saab vajadusel ka vahetada näiteks: võib mõelda enne kujundeid kui värvid.

KOKKUVÕTE

Lõputöö tegemise protsessi käigus leidsin enda jaoks toimiva süsteemi, mida edaspidisel disainimisel saan kasutada. Katsetasin seda oma töös kõigi kollektsiooni põhielementide teostamisel ning analüüsisin töö erinevaid etappe sellest tulenevalt. Antud süsteemiga saan loomeprotsessis töötada isiklike lugudega senisest teadlikumalt, eesmärgipärasemalt ja keskenduda rohkem detailidele.

Lõputöös andsin lühidalt ülevaate minu vanaisa Harri Saaroni karjäärist, iseloomust ja hobidest. Tutvustasin tema riidekapi sisu. Valisin oma töö lähtekohaks mälestused vanaisast, kasutades nii enda kui ka suguvõsa mälestusi. Tundsin, et on õige aeg, sest kuna osa mälestustest hakkab juba ununema, andis töö võimaluse mõned lood kirja panna ja neid uuesti meenutada. Sain juurde uut infot oma vanaisa ja pere kohta ning tänu lõputööle sain enda jaoks olulise info talletada. Töös vaatlesin kindlat ajaperioodi Valgas ja analüüsisin enda jaoks, kuidas on olud ja rõivastumise eelised tänaseks muutunud.

Täpsemaks analüüsiks on kasutatud kolm lugu, millest oma töös lähemalt rääkisin: põllumaa lugu, autosõidu lugu ja kaardimängu lugu. Sellest tulenevalt sündis ka igast loost lähtuv rõivaese, milles kombineerin vanaisa rõivaid ning nende elemente omaloodud disainielementidega, mis tervikuna loob kollektsiooni “Minu ajal oli”. Kolleksioonis on kasutatud algelementidena vanaisa rõivaid, mida on ümber disainitud või kasutatud mustri loomisel.

Lõputöös uurisin erinevate Eesti disainerite kollektsiooni ja brändi inspiratsiooni leidmist lapsepõlve mälestustest. Tegin intervjuud ema ja õega, et uurida nende mälestusi moe ja rõivastumise tavadest 2000. aastatel.

Teema valik on oluline mulle, et õppida ennast paremini tundma ja väljendama. Isikliku loo rääkimine annab võimaluse saada julgemaks, et edaspidisel disainimisel kaasata enda taustalugu.

Pean oluliseks vanavanematega head läbisaamist, tunnen, et mulle on andnud nendega suhtlemine suurt tuge, julgust ja turvatunnet, et elus hakkama saada. Tundsin, et olin ja olen hoitud, mul on turvaline viibida nendega koos või nende juures. Usun, et selles peitub ka minu töö üldisem väärtus - soovin edasi anda sõnumit, et põlvkondadevaheline side on oluline ning see annab palju tuge tänapäeva keerulises maailmas toimetulekuks.

SUMMARY

I have always enjoyed telling stories. During my studies, I have discovered new sides to myself as well as ways of expressing how to transmit a message. I have experimented with different ways of telling stories through material but have not yet succeeded in finding a

suitable solution for myself, a solution that would help make sense of the message more clearly.

The aim of my thesis is to share memories of my granddad through clothes. I provide a short overview of my granddad Harri Saaron's career, personality, and hobbies in the thesis. I introduced the contents of his wardrobe. I investigated collections and brands of various Estonian designers, focusing on how they find inspiration from childhood memories. I conducted interviews with my mother and sister to learn about their memories regarding fashion and clothing trends in the 2000s.

I have created my own system which aids me in moving gradually from memories to clothes, giving an overview of the mood, colors, and shapes, using items of clothing of a given period as basic elements. I used the same method for all sets: I first wrote down the story, based on which I could map the mood, colors, and shapes. I then created initial sketch ideas, and this finally led to a ready-made item of clothing. I tried out this system in my project as part of creating all the basic elements of the collection and analyzed different stages of the project accordingly. With the help of this system, my work with personal stories in the creative process becomes more informed, targeted, and detail oriented. For closer analysis, I wrote down three stories which I touched upon more in my thesis: the story of a field, the story of a car drive, and the story of a card game. An item of clothing was made based on each story, combining my granddad's clothes and their elements with design elements I created myself. In the final project, a collection titled, *In my days, there was* („Minu ajal oli”), was created from those items of clothing.

The topic I chose is important to me in several respects. First, there is the emotional value placed on it by me and my family. Second, adopting a specific system helped me with more targeted self-expression, as the choices of the design process were thought through. The experience gained gave me courage and self-confidence to adopt a similar method in projects to come.

I value good relationships with grandparents. I feel that talking to them has given me considerable support, courage, and a sense of security to cope with life. I felt and feel safe with them and at their place. It is often the case that parents have a faster-paced life than grandparents, which leaves the latter more time. This was one of the reasons why I went to

their place after school, not wanting to spend time at mine alone while parents were at work. I believe that this is where the greater value of my project lies in; I wish to transmit a message according to which intergenerational connection is important and provides ample support for coping in the complex world we live in today.

KASUTATUD KIRJANDUS

Arula, T. (2022). Miks valmis kollektsoon “New.Uus” 2021?. Katrearula 11, november. Kasutamise kuupäev: 10.05.2023. Allikas: <https://katrearula.com/miks-valmis-kollektsoon-new-uus-2021/>.

Design School Kolding. Kasutamise kuupäev: 22.05.2023.

Allikas: <https://www.designskolenkolding.dk/en/news/method-cards-open-door-life-long-learning>.

Eesti Entsüklopeedia. Kasutamise kuupäev: 11.05.2023.

Allikas: <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/valga1>.

EKA. Mariliis Niine “ÕILE”, 2020. Kasutamise kuupäev:10.05.2023.

Allikas:<https://www.artun.ee/erki-moeshow/kollektsoonid-2020/kollektsoon-9/>.

Hello Kitty Wiki. Kasutamise kuupäev: 17.05.2023.

Allikas: https://hellokitty.fandom.com/wiki/Hello_Kitty.

Kallas, E. (2015). Loovustehnikad 99 viisi ideede leidmiseks. Tartu: Ecoprint AS. Lk 6-199.

Kruze. Kasutamise kuupäev: 21.05.2023.

Allikas: <https://kruze.ee/et/tikkimine/>.

Metsis, Anne. (2016). Moetähestik. Tallinn: AS Ajakirjade Kirjastus. Lk 28-116.

Ojavee, A, Pupart, P (2019). Eesti moe 100 aastat. Rosen, P. Tallinn: AS Printon. Lk 173.

Portail. Oiu-oiu, kollektsoon “OIU”, 18. juuli 2019. Kasutamise kuupäev: 03.05.2023.

Allikas: <https://portail.ee/oui-oui-kollektsoon-oiu/>.

Saaron, Angeelika (2023). Mälestused 2000.aastate moest. Kristiina Saaron, 16.mai. Valga. (vestlus).

Saaron, Merike (2023). Mälestused 2000.aastate moest. Kristiina Saaron, 14.mai. Valga. (vestlus).

Unt. V, Ahven. M, Kaljuste. C, Ratas. A & Hint. M. (2012). Eesti maakoad- Rmt: Hula. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda. Lk 33-49.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu emaga.

Interveerija: Kristiina Saaron

Interveeritav: Merike Saaron

Kuupäev: 14.05.2023

1.Mida mäletad 2000. ajastust?

Mäletan Kristiina sündis 27.09.2000. Meenub ka see, et suvel käidi palju järve ääres ujumas, siis ei olnud suuri spaasid nagu praegu on. 2000. aastate alguses veel nii palju reisimas ei saanud käia ja ei osatud sellese nii palju tähelepanu pöörata, kui hetkel. Meie pere esimene reis kaugemale välismaale toimus 2012 aasta, läksime Türki. Töötasin 21 aastat panganduses tellerina.

2. Kus sa sellel ajal elasid?

Valga vald, Valga linn, Lepa tänavas. Otsisime abikaasaga perele maja, mida hakkasime koos remontima ja juurde ehitama.

3. Kas sul oli iidoleid, kelle moodi tahtsid välja näha?

Meeldisid need iidolid, kes nägid väljapeetud välja näiteks Anne Veski. Aga otseselt suuri iidoleid polnud.

2. MOOD 2000. aastatel

1. Mis mälestused meenuvad 2000. aastate moest?

Mäletan, et naistel olid moes viigipüksid ja kanti erinevaid kostüüme. Oli selleks siis seelik ja pintsak või püksid ja pintsak. Riietumine mängis palju rolli, kuidas nägid välja. Hinnati rohkem kvaliteetsemaid brände. Valgas määras moe valikut ka riidepoodides olevad riided. Kesklinnas asus kauplus nimega AG, kust sai riideid nii endale kui ka lastele, seal oli erineva

hinnaklassiga riided ja leidus ka kvaliteetsete brändide riideid. Valgas asus ka Tõrva tarbijate kaubanduskeskuse, kust sai riideid osta. Kahjuks neid poode enam Valgas pole.

2. Mida oli kangaste valikus saada?

1996. aastal polnud väga palju saada kangaid erineva materjali ja tooniga, aga pärast Kristiina sünni oli kangapoodides juba hea kanga valik. Käisin tihti ostmas kangaid kangapoodides nii Tartu kui ka Lätis. Lasin õmmelda endale, kui ka lastele riideid. Mulle on alati meeldinud ka kodusisustus, sellega seoses olen tellinud Tallinna firmalt Reeda kardinaid, endale koju kardinaid. Õmmelda olen lasknud ka voodikatteid kui ka dekoratiivpadjapüüre.

3. Kuidas rõivaid hoiti?

Rõivaid ikka hoiti väga, populaarne oli kasutada keemilist puhastust nii mantlite kui ka kostüümide jaoks.

4. Kui populaarne oli riiete taaskasutus? Kas parandasite riideid?

Sukkapükse sai palju parandatud, kuna neid polnud nii palju saada ja olid kallimad. Riideid parandati küll palju. Siis alles hakkasid Valka tekkima taaskasutuspoed. Väga tihti anti oma väikseid riideid ka teisele, käis pidev riiete vahetamine.

3. ISIKLIKUD VAATEPUNKTID

1. Mida sulle meeldis 2000. aastate algul kanda?

2000. aastate algul lasin eraõmblejal teha spetsiaalselt raseduse ajaks sinise kleidi. Sain ka oma õelt kollase raseda kleidi, mis oli valmistatud kunstiidi ka varasemalt lastud õmblejal õmmelda. Tööst tulenevalt oli tähtis olla soliidne, pidi kinni pidama töövormist. Kandsin palju viigipükse, erineva värvi ja tegumoega kostüüme. Meeldisid erinevad kudumid ja kleidid. Lemmikud olid mantlid, mulle meeldisid väga mantlid.

2. Kuidas saadi siis riideid?

2000. aastate alguses lasti väga palju riideid õmmelda eraõmblejate juurdes.

2000. aastate algul nägin Tartu Kaubamajas ühte väga ilusat mantlit, mis mulle meeldima hakkas. Tegu oli villase mantliga, mis oli halli värvi ja peal olid õrna roosaga ruudud. Mantel oli Eesti ettevõtte poolt loodud, kahjuks oli poes alles ainult üks suurus, mis mulle ei sobinud. Kuna mantel hakkas mulle väga meeldima, otsustasin uurida, mis firmaga on tegu. Leidsin internetist üles tehase kontaktid ja võtsin ühendust otse tehasega. Tehas oli väga vastutulelik ja neil oli selle mantli kangast veel üle. Juhuse õnneks jagus kangast täpselt ühe mantli jagu ja tehas oli nõus spetsiaalselt tegema emale eritellimusega ühe mantli. Kõigele lisaks sai ema soodsamalt selle mantli soetatud, kui müügil oli. Kahjuks ei mäleta selle ettevõtte, tehase nime ja pole pilti mantlist.

3. Milliseid rõivad eelistasid?

Mulle on alati meeldinud väga mantlid ja kanda kotsakingi kui ka saapaid. Meeldib soliidne stiil, hindan kvaliteeti ja meeldib korrektsus.

Ajaga kaasas käies hakkasin kandma ka teksapükse, erinevaid t-särke kui ka pluuse. Minu abikaasa töötab spordipoes ja seoses sellega hindan ka sportliku vabaaja riietust. Spordipoest hakkas mulle meeldima O'Neill bränd, tegu oli vabaaja riietega, aga nägid välja naiselikud ja olid mugavad. Kahjuks seda brändi enam neil poes müügil pole.

Töökoha vahetusega seoses on minu riietumisstiil natukene ka muutunud, kuna töötan majahaldurina, siis on vaja olla pidevalt liikumises, seega eelistan mugavat riietust. Hetkel kannan palju sportlikumaid riideid, mida enamsti soetan abikaasa juurest poest. Brändid, mis mulle meeldivad on Luhta, CMP, 4F ja Tommy Hilfiger. Lemmikuks brändiks on Luhta, sest need on tehtud kvaliteetsest materjalist, näevad soliidsed välja ja on mugavad.

4. Kui hästi olid kursis moetrendidega?

Ei olnud väga kursis, ei pidanud väga oluliseks trendide järgi riietuda. Kuigi vahest jäid teatud trendid silma siis ikka ostsin.

5. Kuidas jõudis moe info sinuni?

Moe kohta sain infot internetist. Muidugi olid liikvel ka kataloogid, ajakirjadest Otto ja Quelle- Saksa firma, kust sai ka tellitud riideid.

6. Kas sinu moe valikut mõjutas piirkond?

Jah, kindlasti. Inimesed käisid lihtsamalt riides, mitte nii soliidselt kui Tartus ja Tallinnas.

7. Millised on sinu mälestused Alma ja Harri stiilist?

Harri põhi riietuseks väljas ja tööl oli viigipüks ja lühikese varrukaga triiksärk. Teksapükse Harri jalas ma ei näinud. Kodus kandis palju dressipükse.

Alma kandis palju kummiga seelikuid ja lühikese varrukaga särke. Kandis ka palju. Mis mulle meenub on see, et hommikul tegi ta kogu aeg kulme, kuna Almal oli kulmu karve vähe ja need olid heledad. Joonistas kulmupliiatsiga kulme. Alma kandis üldiselt vähe pükse, vahel pani jalga viigipükse.

8. Kas sa tegid ise rõivaid?

Vahel harva ikka tegin, kudiosin kampsuneid. Meeldis ka lastele teha sokke, susse, kampsuneid kui nad olid väikesed.

9. Kas sulle meeldis käsitöö?

Mulle meeldis väga käsitöö. Heegeldasin linikuid kudiosin kampsuneid, kindaid, sokke. Meeldis ka õmmelda kardinaid.

Lisa 2. Intervjuu õega.

Interveerija: Kristiina Saaron

Interveeritav: Angeelika Saaron

Kuupäev: 16.05.2023

1.Mida mäletad 2000. aastate ajastust?

2000. aastatel olin veel väike laps. Esimese asjana meenuvad mälestused lapsepõlvest; lasteaeda minek, esimene koolipäev, õe sünd. Võtaksin seda aega kokku kui positiivne ja lõbus. Väiksena käisin mitmes huviringides, sellega seoses oli ka palju esinemisi. Tundsin, et Valgas oli palju üritusi ja elu tundus aktiivsem ja kultuuri ürituste rohke.

2. Kus sa sellel ajal elasid?

Valga vald, Valga linn, Lepa tänavas. Algselt oli meil õega ühine tuba, hiljem saime kumbki endale eraldi toa.

3. Kas sul oli iidoleid, kelle moodi tahtsid välja näha?

Mul oli iidoleid küll jaa. Välismaa iidoliteks olid: Shakira, Britney Spears, mingi aeg ka Hannah Montana. Eesti artistidest meeldis mulle väga nEXUS, dYNAMINT ja Vanilla Ninja. Iidolid mõjutasid ka minu stiili valikuid, värvisin juuksed Shakira järgi ja Vanilla Ninjalt tulid moodi püksiketid.

2. MOOD 2000. aastatel

1. Mis mälestused meenuvad 2000. aastate moest?

Laiad teksapüksid. Ei tohtinud olla alt kitsad püksid. Retuusid ja tuunika. Meenuvad ka värvilised ehted roosadest ja kollastest pärlid. Palju kanti ka topelt pluuse, et maika või lühikese t-särgi all oli pika varrukaga pluus. Moes olid ka vahvlilokid. Kui sul oli ikka vahvlilokid ja peavõru, siis sa olid tegija. Kehalise tunnis kasutati kilest dressipükse.

2008.aastal värviti palju juukseid,kas tehti triipe või värviti juukseotsi.

2. Mida oli kangaste valikus saada?

Kahjuks ei oska öelda, ma ei tegelenud õmblemisega ja ei pööranud sellele suurt tähelepanu.

3. Kuidas rõivaid hoiti?

Rõivaid hoiti hoolega. Lisaks riided olid siis palju kvaliteetsemad ja kestsid kauem. Isegi kiirbrändi puhul pidasid riided palju kauem vastu kui praegu. Tihti sain enda väikseks jäänud riided anda ära õele, kuna need olid väga hästi vastu pidanud. Hetkel tunnen ja näen, et rõivaste kvaliteet on langenud, pärast pesemist muutuvad riided kas topiliseks või lähevad värvist ära. Kuna olen ka kahe väikse lapse ema, siis rõivad on vaja tihti pesta ja näen riiete kvaliteedi muutust väga kiiresti.

4. Kui populaarne oli riiete taaskasutus? Kas parandasite riideid?

Populaarne oli taaskasutus selle poolest, et anti oma rõivad nooremale õele, vennale või tuttavale. Mulle tundub, et tänapäeval tegeletakse rohkem ringlusega, kui varasemalt. Nüüdseks on loodud palju paremad võimalused rõivaste ringluseks. Populaarseks on muutunud ka rõivaste müümine. Eriti teevad seda noored emad ja noored.

Vanasti parandati palju rohkem kui praegu. Nii kahju kui seda tõdeda pole, aga hetkel on palju odavam osta uus toode kui viia parandusse õmbleja juurde, muidugi oleneb ka tootest. Hetkel on õmblus teenus palju kallim ja hinnalisem kui oli varem. Varasemalt lasti teha palju riideid õmbleja juures, et erinevad, siis ei käidud nii tihti reisimas nagu praegu.

3. ISIKLIKUD VAATEPUNKTID

1. Mida sulle meeldis 2000. aastate algul kanda?

Mulle meeldisid väga vahvlilokid. Kui ikka vahvlilokid ja peavõru peas olid, siis olid koolis tegija. Kandsin teksapükse, retuuse, topelt pluuse. Kandsin kehalise tunnis kilest dressipükse. Mäletan ühte väga kirevat riidekomplekti: triibuline pluus, värvilised helmed, teksaseelik ja retuusid all.

2. Kuidas saadi siis riideid?

Väga palju riideid jagati tuttavate kaudu. Ka laatadelt sai soetada kindaid, mütse, salle. Meie pere puhul oli traditsiooniks teha üks shoppamis päev Tartus, kus oli riiete nimekiri, mida kõigil vaja oli. Siis pidid terve päeva vastu pidama, mäletan, et olime õega ärevad ja see oli üks stressirohke päev. Seda päeva lohutas üks McDonalds eine. Samamoodi külastasime ka Riia poode, isa valis kaubanduskeskusi pinkide järgi.

3. Milliseid rõivad eelistasid?

Väiksenäriietusid meid vanemad, kelle jaoks oli oluline, et väliriided oleksid kvaliteetsemad ja kallimad, kuna tihti veetsime aega õues olles. Igapäevased riided võisid olla lihtsamad. Noore teismelisena vaatasin lihtsamaid riideid Seppälästä, Takkost kui ka Croppist jne.

4. Kui hästi olid kursis moetrendidega?

Mitte väga hästi, kandsin seda, mida ka minu eakaaslased kandsid.

5. Kuidas jõudis moe info sinuni?

Sõpradega ja klassikaaslastega ikka vahetasime infot, et mida uut ja trendikat on müüki tulnud.

6. Kas sinu moe valikut mõjutas piirkond?

Kindlasti. Mäletan Walking poodi ja Kultuurimaja vastas teisel korrusel olevat riietepoodi. Piirkondade vahel oli märgata stiilide erinevust Valgas riietuti ikkagi lihtsamalt kui näiteks Tartus.

7. Millised on sinu mälestused Alma ja Harri stiilist?

Vanaema Alma kandis suvistel ilmadel rohelist siidist kleit kollaste lilledega. Üleüldiselt nägi teda kandmas seelikuid ja kleite. Vanaisa Harri kandis põllu peal dressipükse tihti oli ülakeha paljas. Linnas kandis halle viigipükse ja lühikese varrukaga triiksärki.

8. Kas sa tegid ise rõivaid?

Kahjuks ei teinud.

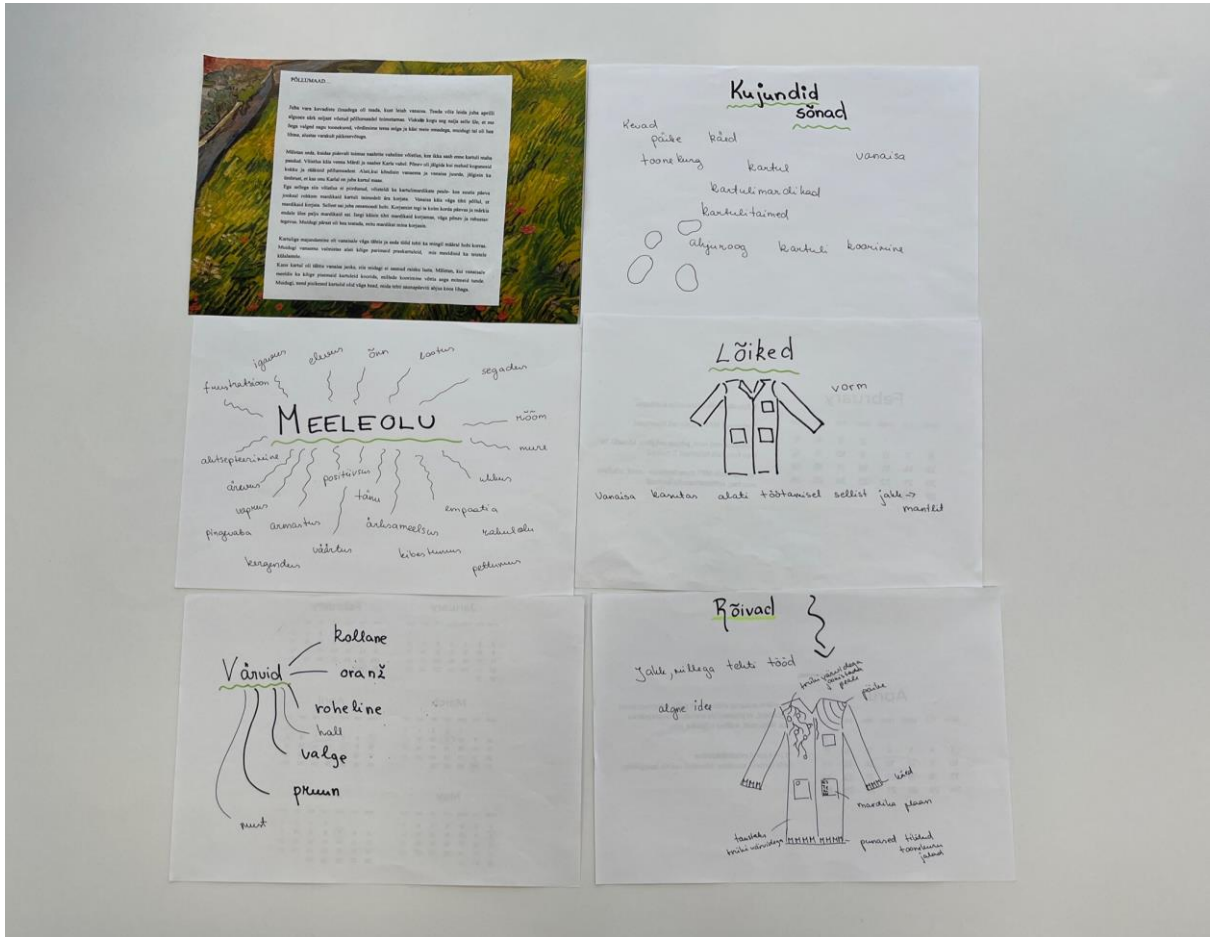
9. Kas sulle meeldis käsitöö?

Mulle meeldisid käsitöö tunnid väga, minu jaoks oli see pigem lihtne kui osadele klassiõdedele.

Lisakommentaariid:

2000. aastate alguses olid lastel lapselikumad riided kui nüüd. Väikseid lapsi tahetakse väga täiskasvanulikult riietuda. Noore emana hindan Lenne firmat just väliriieteks. Tommy Hilfigeri sokid beebidele on ühed parimad, mis ei tule jalast nii kiiresti ära. Minu lastele sobib hästi Mayoral riided.

Lisa 3. Tööprotsess kollektsiooni loomise süsteemi väljatöötamiseks.

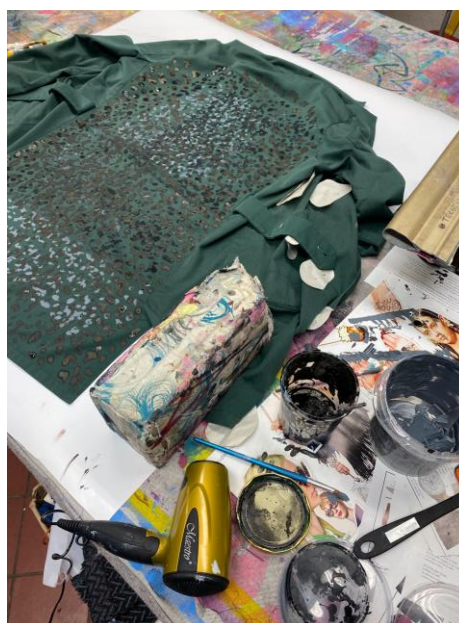

Põllumaalo süsteem

Lisa 4. Siiditrükk mantli seljaosale.

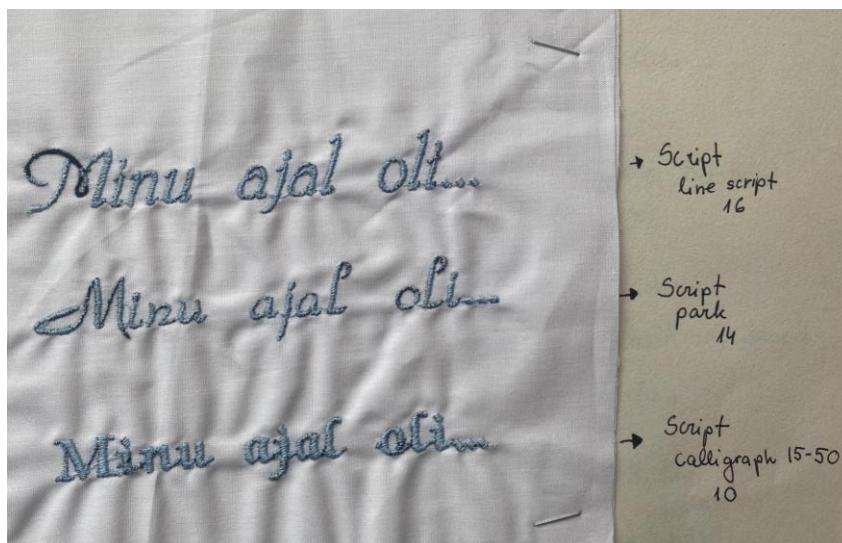

Mantli paika sättimine, et hakata trükkima

Siiditrükk mantli seljaosal

Lisa 5. Masintikkimine. Katsetused erinevate kirjastiilidega.

Katsetused erinevate 5D Embroidery programmis olevate kirjastiilidega

Katsetus tülli kangaga kartuli kuju saavutamiseks

Lisa 6. Põllumaalo mantel. Eest- ja tagantvaade.

Foto autor: Madli Kuus

Modell: Anna Leena Koržets

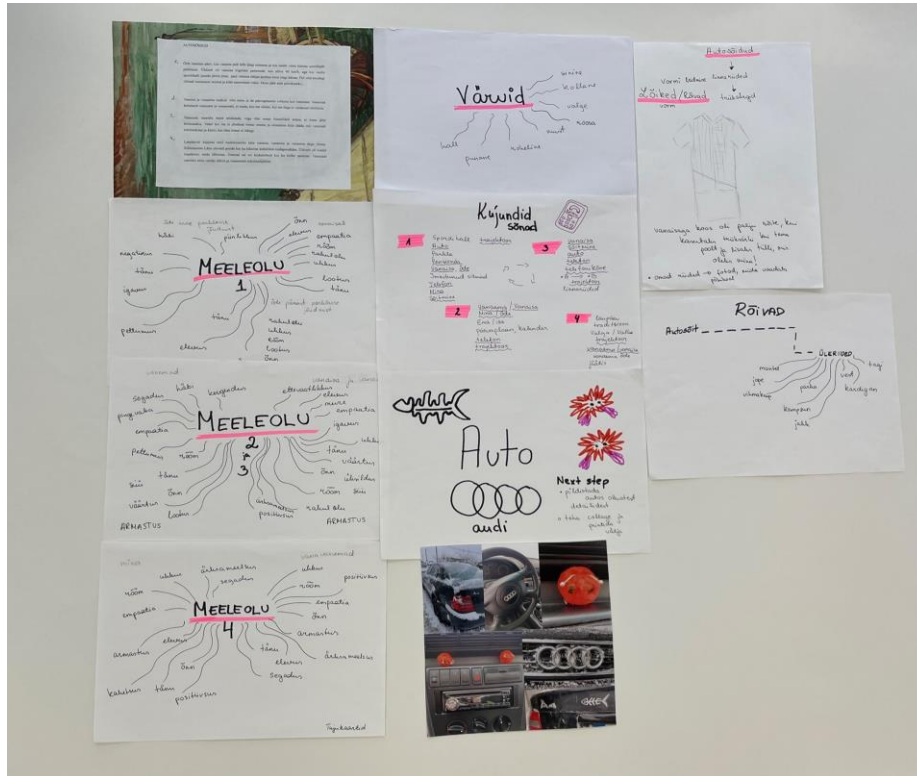
Mantlist eestvaade

Mantlist tagantvaade

Lisa 7. Foto disaini protsessist.

Autosõitide loo läbi mõtestamine

Lisa 8. Triiksärgile teise kanga drapeerimine.

Katsetasin volangide efekti luues triiksärgist kleit

Lisa 9. Autosõidu loo komplekt. Eest- ja tagantvaade. Kott

Foto autor: Madli Kuus

Modell: Anna Leena Koržets

Eestvaade

Tagantvaade

Autosõidu loost valminud kott

Lisa 10. Foto disaini süsteemi loomisest.

Lisa 11. Kaardimängu loo komplekt. Eest- ja tagantvaade.

Eestvaade kleidile ja pintsakule

Tagantvaade kleidile ja pintsakule